

Janusz Korczak-év után

Épp száz éve annak, hogy a huszadik század első és máig egyik legjelentősebb gyermekjogi aktivistája, Janusz Korczak megalapította a híres varsói Árvaházat (Dom Sierot), és hetven éve, hogy a zsidó származású lengyel orvos, gondolkodó, számos jelentős pedagógiai munka szerzője árvaházának kis lakóival együtt mártírhálalt halt a treblinkai német megsemmisítő táborban.

Janusz Korczak halálának hetvenedik évfordulója alkalmából a lengyel parlament kulturális bizottsága Marek Michalak gyermekjogi biztos kezdeményezése nyomán a 2012-es évet Janusz Korczak-émlékvének nyilvánította. Az évforduló szervezője a Lengyel Köztársaság gyermekjogi biztosa, valamint egy kimondottan erre a feladatra létrehozott, különböző minisztériumok képviselőiből álló szakbizottság volt. A Nemzeti Oktatási Minisztérium döntésére a Gyermek- és Ifjúsági Országgyűlést – melyet évente a Nemzetközi Gyermeknapon (június 1-jén) tartanak – Janusz Korczak alakjának szentelték. Az Egészségügyi Minisztérium Korczak alakjára emlékezve a gyermek mint páciens jogaira hívta fel a figyelmet, az Egészségügyi Főfelügyelet pedig arra, hogy a gyermekbarát orvos és aktivista a gyermek- és ifjúsági higiénia terén is újtónak számított.

Janusz Korczak Henryk Goldszmit néven született 1878. július 22-én Varsóban, egy asszimiláns zsidó családban, és 1942. augusztus 6. körül halt mártírhálalt a treblinkai haláltábor gázkamrájában. Lengyel pedagógus, publicista, író, orvos, társadalmi aktivista, a gyermekjogi és a

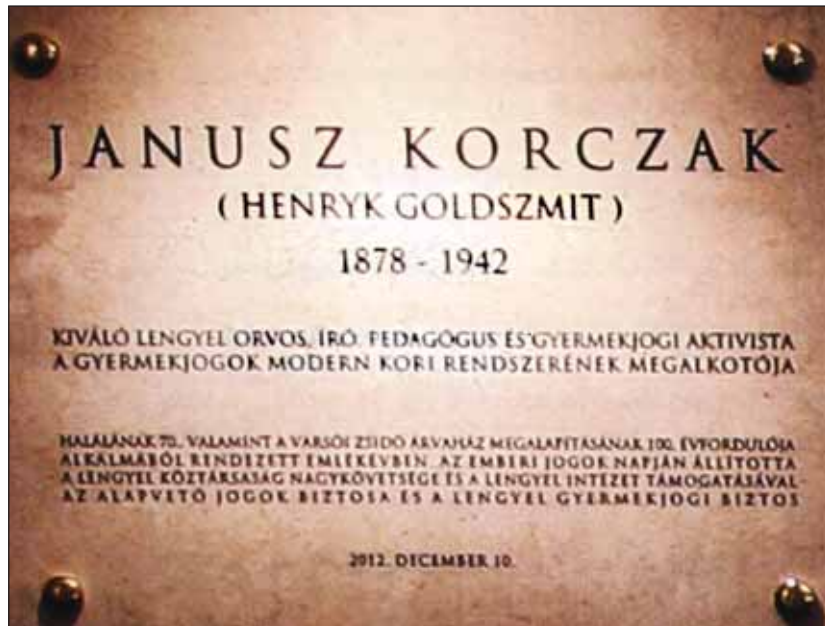

Emlékmű a Jad Vasemben

gyermek egyenjogúságáért folytatott mozgalmak előfutára volt. Nővendék-önkormányzatot vezetett. Ő alapította az első gyermekek által írt folyóiratot. A kiskorú gyermekek reszocializációjának, problémás gyermekek nevelési diagnózisainak úttörőjeként is ismert.

A pedagógus

Korczak a gyermekemancipáció követője volt, hiit a gyermekek önálló akaratában és a gyermek jogait megillető tiszteletben. Fontosnak tartotta a gyermekek reszocializációját, s úgy gondolta, épp ebben segíthetnek az általa létrehozott gyermekönkormányzatok vagy olyan

kezdeményezések, mint az ifjúsági újság. A periférián élő, szegény sorsú gyermekek védelmezője, tanítója volt.

Kivándorlás?

A harmincas évek derekán ellátogatott Palesztinába. Komolyan fontolgatta, hogy elhagyja Lengyelországot, aminek egyik fő oka a nyugati szomszéd példáját követő, egyre erősödő faji szegregáció és nacionalizmus volt. Ez egy olyan elhivatott szocialistának, mint Korczak, nem jelenthetett kedvező léghőrt társadalmi és pedagógiai munkássága szempontjából sem.

Lemondott a kivételezésről

A háború idején lengyel katonai egyenruhát viselt, és nem járult hozzá a zsidók diszkriminatív, kék vagy sárga Dávid-csillaggal történő megjelöléséhez, mert úgy vélekedett, hogy az a szimbólum megbecsüléstelenítése. Élete utolsó három hónapját (1942 májusától) a varsói gettóban töltötte, ahol mikor lehetősége volt rá, naplóján dolgozott, melyet 1958-ban publikáltak először. Ezek a személyes feljegyzések még 1939-re nyúlnak vissza, aztán két és fél évre megszakadnak, mert az árvaházi munka Korczak minden energiáját és idejét lekötötte. Ekkortájt határozza el, hogy nem hagyja magukra kis vendégeit, annak dacára, hogy későbbi életrajzírója, Newerly révén hamis papírokhoz juthatna, s ekkoriban már nemzetközi ismertsége is lehetővé tenné, hogy valamely semleges országban várja ki a háború végét.

Árvaházának kis lakóival együtt 1942 augusztusában halt mártírhálalt a treblinkai német megsemmisítő táborban.

Az évforduló alkalmából Budapesten is megemlékeztek a neves pedagógusról. Prof. dr. Szabó Máté, az alapvető jogok biztosa az Emberi Jogok Napján hivatala rendezvényteremt a huszadik század egyik legjelentősebb gyermekjogi aktivistájáról nevezte el.

Az emlékünnepeken beszédet mondott Roman Kowalski lengyel és Ilan Mor izraeli nagykövet, valamint Németh Zsolt, a Külügyminisztérium államtitkára. A Mazsihisz részéről Feldmájer Péter elnök is kegyeletes szavakkal emlékezett meg az elmúlt század mártír árvaház-igazgatójáról, akinek emléktábláját Szabó Máté alapjogi biztos és Marek Michalak lengyel gyermekjogi ombudsman avatta fel.

Megemlékezzem-e a varsói gettó egyik legnagyobb, fegyvertelenül harcoló hősről, Janusz Korczakról. Orvos volt és író. Nem alapított családot, a gyermekeknek és közöttük élt, rájuk költötte mindenét, otthont épített számukra. Amikor a gettó összes gyerekei ellen hajszát indítottak, összeszedték és vagonba zárták őket, az öreg doktor körúton járt a városban betegeinél. Este tudta meg a borzalmas valóságot, rohant ki a gettóból neveltjei után, hogy velük menjen a halálba is. A szüleiktől elszakított, segítségért rimádkodó apróságok meglátván a feljőző rohanó patrónusukat, boldog biza-kodással segítették fel magukhoz a vagonba, s az induló szerelvényből felszabadultan hangzott fel a meg-tévesztett gyerekek ajkán Korczak kirándulódalja:

„Énekszóval búcsúzunk,
A városba visszajutunk...”

(Scheiber Sándor
prédikációjából)

New Yorkba megy a Szarajevói Haggada?

A New York-i Metropolitan Múzeum felajánlotta, hogy vendégül látja a Szarajevói Haggadát, a zsidóság történetének egy részét elbeszélő szent könyvet, amelyet a több mint két hónapja bezárt bosznia-hercegovinai nemzeti múzeumban őriznek.

Jakob Finci, a boszniai zsidó hitközségek szövetségének elnöke beszélt erről a FENA bosnyák hírügynökségnek. Elmondta: a Metropolitan vezetői felajánlották, hogy a legnagyobb biztonsági intézkedések mellett egy évig kiállítanak a szent könyvet, amely a zsidó nép egyiptomi rabszolgaságából való megszabadulását beszéli el, és a 14. század második felében keletkezett Észak-Spanyolországban.

New Yorkban kerekasztal-beszélgetéseket, előadásokat, támogatói vacsorákat szerveznének, és tudományos tanácskozást tartanának a Szarajevói Haggadáról. Jakob Finci szerint ez növelné Bosznia-Hercegovina és Szarajevó presztízsét, egyúttal segítséget is nyújtana a pénzügyi csőd miatt 124 év után bezárni kényszerült nemzeti múzeumnak.

A Szarajevói Haggada a város nemzeti múzeumának legértékesebb darabja, biztonsági okokból eddig is évente csak négy napon át lehetett megnézni.

A New York-i múzeum ajánlatára eddig nem adtak választ, a boszniai zsidó közösség semmilyen indítványt nem tehetett az ügyben, ugyanis mivel a szarajevói múzeum állami keze-

**Megint mindent
megtesznek... (5. old.)**

Csillagról csillagra (7. old.)

Pályamódosítás (8. old.)

Ha Janusz Korczak megérte volna '68-at...

Feldmájer Péter beszéde az emlékülésen

Otthon, a szülői házban, a nagy fekete könyveszekrényben, a sok kisebb mellett, 2-3 sorban álltak a könyvek. Édesanyám az első sorba mindig az aktuálisan veszélytelenebb könyveket állította, így az egyik polcon abban az időben – a 60-as évek közepén – a Sztálin-összes már a második sorba szorult, mögötte pedig mindenféle rejtett iratok voltak, ezeket nem nyomtatták, hanem frögéppel sokszorosították, valamelyik cionista szervezet adta ki, a család pedig hűen megőrizte.

A peszachi takarításkor a kezembe kerültek, és elkezdtem olvasgatni. Az egyiknek a címére is emlékszem: „Fellázad a gettó”. Ebben vagy talán egy másikban szerepelt egy név, Korczaké, és amikor édesanyám látta, hogy mit olvasok, ismerős volt neki. Elmondta, hogy meséltek neki, amikor deportálva volt Auschwitzban, egy tanárról, aki nem hagyta el a tanítványait, a gyerekekkel együtt ment a halálba. Képzelmek el, hogy ott, az auschwitzi pokolban már olyan legenda volt ez a név, hogy meséltek róla a többieknek.

Talán ennyi is elég lenne, hogy megértsék az ő jelentőségét. Mindenkinek emlékezni kell a szavaira! A legenda szerint azt mondta, amikor nagylelkű kollégái és barátai javasolták, hogy menjen velük, biztos helyre menekítik a gettóból: „Te sem hagynál egy beteg gyermeket az éjszakában egyedül, és én sem hagyhatom el a gyerekeket ilyen időkben, mint ez.”

Mit jelent nekünk, zsidóknak Janusz Korczak, született Henryk Goldszmit? Azt a zsidó embert, aki megszerzi magának a világi tudást, sosem tagadja zsidóságát. (Persze ezt meg sem tehetette azokban az időkben, amikor a lengyelek közül a katolikusokat lengyeleknek mondták, a zsidókat pedig lengyel zsidóknak, vagy egyszerűen zsidóknak.) Ő még megtestesítette azt a típust, aki igazi lengyel hazafi lett, lengyel tudós, lengyel tanárnak, lengyel írónak tekintette magát, és mélyen hiit abban, hogy dolgozzon bár a zsidó árvaházban, dolgozzon akárhol máshol, mindenütt az egész országot szolgálja.

Híres ember volt, hiszen akkor szinte az egyetlen elektronikus tömegkommunikációs eszköz a rádió volt, és aki szerepelt benne, arra úgy tekintettek, mint a tudás felkent papjára. Felvett nevén tanított itt mindenkit, akit tudott, kedves humorral válaszolt a hozzá érkezett kérdésekre. Korczak azt hihette, hogy az elletne és hitsorsosai ellen támadt gyűlölet a fasizta rendszer sajátja volt.

Nem tudjuk, mi lett volna, ha megéri 1968-at, amikor újra föltámadt a gyűlölet hulláma, és a maradékok maradékát is elűzte a hatalmához ragaszkodó egyeduralmi rendszer, egy másik ideológia nevében. Nem tudjuk, mélyen gyökerező lengyel hazafisága kitarított volna-e. Ezért is nagyon fontos, hogy Lengyelországban ezt az évet Korczak-évként nyilvánították.

Külön megköszönöm Marek Michalak lengyel gyermekjogi ombudsmannak, hogy kezdeményezte ezt az évet, mert ez nemcsak Korczakra, a tudásra, a kiváló nevelőre emlékeztet bennünket, hanem egyben arra is, hogy őt visszafogadták a lengyel népbe, a lengyel nemzetbe, azt az embert, aki képes volt áttörni a hazáját és egész Európát is kettéválasztó falakat.

Külön köszönöm prof. dr. Szabó Máténak, az alapvető jogok biztosának, hogy a termet Korczakról nevezte el, és ezt az emléktáblát helyezték el itt. Így mindenki láthatja, hogy élt a 20. században egy olyan nagyszerű ember, aki tudta, hogy csak akkor várhatnak jogot maguknak a felnőt emberek, ha már gyermekkorukban is megkapják az őket megillető gyermeki jogokat, és ők is megadják azokat saját gyerekeiknek.

Köszönöm, hogy meghallgattak.

gyar Monarchia idején alapított Boszniai Nemzeti Múzeumnak. A gyűjtemény 1913. október 4-én új épületben, Szarajevó központjában nyitotta meg kapuit, ezt zárták be tavaly.

A boszniai háború idején, 1994-ben olyan hírek terjedtek el, hogy a szent könyvet eladták és a pénzből fegyvert vásároltak, a Haggadát azonban a Boszniai Nemzeti Bank egyik széfjében őrizték – írta a lap.

A Szarajevói Haggada 16,5-ször 22,8 centiméter nagyságú, és 142 pergamenlapon kézzel íródott. Értékét hétmillió dollárra becsülik. (MTI)

MEGHÍVÓ

A Budapesti Zsidó Hitközség

a budapesti gettó felszabadításának 68. évfordulója

alkalmából megemlékezést tart 2013. január 18-án (péntek)
9.30-kor a Dohány utcai zsinagógában

Beszédet mond:

KARDOS PÉTER FÓRABBI

Énekel:

FEKETE LÁSZLÓ FŐKÁNTOR

A kegyeletes megemlékezésre tisztelettel meghívjuk.

Tordai Péter
Budapesti Zsidó Hitközség
elnök

Zoltai Gusztáv
Budapesti Zsidó Hitközség
ügyvezető igazgató

Felhívjuk a férfiak figyelmét, hogy a megemlékezésen fejfedő viselése szükséges.

Jeruzsálem a Jobbik betiltását kéri Ádertől

A Jobbik betiltását kérte Áder Jánostól az izraeli parlament elnöke. Reuven Rivlin levelében azt sürgette a köztársasági elnöktől, hogy ne csak szóban, hanem konkrét tettekkel is lépjen fel a magyarországi antiszemitizmus ellen. A kneszet elnöke szerint példátlan az, amit Gyöngyösi Márton, a Jobbik képviselője a parlamentben elmondott.

Határozott lépéseket sürgetett az izraeli parlament elnöke, Reuven Rivlin Áder János köztársasági elnöktől a magyarországi antiszemitizmussal szemben. A kneszet elnöke levelében arra emlékezett, hogy „nehéz elhinni, hogy egy európai parlamentben 2012-ben elhangozhat egy ilyen rettenetes in-

dítvány. Nehéz elhinni, hogy egy európai nemzetben nem tanultak a második világháború leckéjéből, amikor összeírták a zsidókat, majd marhavagonokban gettókba és koncentrációs táborokba szállították őket. (...) Ön rendelkezik demokratikus eszközökkel arra, hogy olyan törvényeket kezdemenyyezzen, amelyekkel el lehet szigetelni az ilyen embereket és azt a jelenséget, ami veszélyt jelent a szabad világra és Magyarországra egyaránt”.

Áder János júliusban Reuven Rivlin meghívására részt vett a Raoul Wallenberg születésének 100. évfordulóján rendezett jeruzsálemi megemlékezésen. Eredetileg Kóvér László házelnök utazott volna az izraeli fővárosba, de az ő meghívását a

knészet elnöke visszavonta, miután Kóvér részt vett a Nyíró József emlékére tartott rendezvényen.

Rivlin ezt azzal indokolta, hogy egy közjogi méltóságnak el kell döntenie, hogy a zsidómentőkre vagy a náci kollaboránsokra emlékezik.

A kneszet szóvivője az ATV kérdésére elmondta, hogy az izraeli házelnök levelét elküldték Áder Jánosnak. „Rivlin úr emlékeztetett arra, hogy Áder elnök úr itt, a kneszetben megígérte, erőteljes lépéseket tesz az antiszemitizmussal szemben. Rivlin úr most azt kérte, hogy Áder úr határozott tettekkel lépjen fel az antiszemitizmus ellen, beleértve a Jobbik betiltásának kezdeményezését” – mondta Jotam Jakir.

(atv.hu)

Több mint négyszázan a Szeretetkórházért

Elegáns vendégek tömege ülte körül a várbéli Hilton báltermének hatalmas asztalait a Szeretetkórház javára immár nyolcadik alkalommal megrendezett jótékony vacsora alkalmából. Ott volt – anélkül, hogy protokoll-listát írnék – Izrael magyarországi nagykövete, vezető tisztségviselők, gazdasági, politikai és közéleti prominensek, társasági lelkesek, rabbik, budapesti és vidéki zsinagógák körzetek képviselői, kerületek első emberei.

Mint ahogyan köszöntőjében az intézmény főigazgatója, Deutsch Zsuzsa megjegyezte, a jelenlévők egy dologban feltétlenül egyetértenek, s ez a Szeretetkórház jelentősége, kiemelkedő szerepe a gyógyítás területén. Elmondta egyebek mellett azt is, hogy a közel négyszáz ágyas komplexum napi munkája mellett nem volt könnyű feladat az esemény megszervezése, koordinálása, s ennek kapcsán elismerően értékelte mindazok teljesítményét, akik ebben tevőlegesen részt vettek, elsősorban Szinai József gazdasági igazgató munkáját.

Deutsch Zsuzsa köszönetet mondott a házigazdának, a Hilton igazgatójának is, majd üdvözölte az est műsorközlőjét, Vitray Tamást, akinek közelmúltbeli születésnapjára is gratulált.

Az ismert televíziós személyiség először bemutatta a vendégek érkezésekor s a későbbiek során is játszó zenekart, Flór Gábor együttesét, majd bekonferálta az első műsorszámot, az alkalomhoz illő darabokat előadó, 2013-ban ötvenéves fennállását ünneplő Liszt Ferenc Kamarazenekart. Vitray rövid beszélgetést is folytatott Rolla János koncertmesterrel, alapító taggal, aki szólt létrejöttük körülményeiről, vendégművészekről, hangversenyfelvételekről és élményszámba menő nagy találkozásokról is.

Közzétérítők

Szeged

Közel 120 fő részvételével rendeztünk nagy sikerű könyvbemutatót a hitközség dísztermében. Horváth Péter Dzsorden c. új regényét Pavlovits Miklós televíziós újságíró-beszélgetőtárs, Kéner Gabi és Kárász Zénó színművészek ismertették meg a közönséggel. A hangulatról Szecsódi Ferenc hegedűművész, az SZTE Zeneművészeti Kar professzora – akit a közelmúltban választottak be a Művészeti Akadémia tagjai közé és nyert Artisjus-díjat –, valamint Pavlovits Dávid gitárművész gondoskodott. Az est háziasszonya Szabó Gabi színésznő volt. A Dzsorden a kisebbségi lét világát tárja olvasói elé, hogy egy fiatal a fejlődése során miként éli meg magyarságát, zsidóságát, cigányságát, néger mivoltát. Szól hányattatásairól, támogatásairól, meghurcoltatásairól, céljaiban tükröződő hitéről. Az olvasók számtalan kérdésre válaszolt a szerző, s a jelenlévők sokáig beszélgettek egy-egy pohár vörösbor és sós aprósütemény fogyasztása mellett a műnek szóló kötetéről. Horváth Péter forgatókönyvíró is, így reméljük, alkotását mielőbb láthatjuk a filmvászonon.

Az est első klubnapja volt a most beindított, havonta visszatérő könyvtári közösségi programunknak.

gáljuli

L. A.

„Vízum az életért”

Kiállítás mentő diplomaták emlékére

Vízum az életért címmel a holokauszt idején zsidó embereket mentő diplomatákról rendeztek kiállítást a Külügyminisztérium aulájában; a tárlat azoknak állított emléket, akik Raoul Wallenberghez hasonlóan életet jelentő svéd, spanyol, svájci, kínai vízumot adtak ki európai zsidóknak.

A vándorkiállítás angol, német és magyar nyelven ismertette Raoul Wallenberg mellett Carl Lutz svájci konzul, Giorgio Perlasca olasz kereskedő és Per Anger svéd attasé budapesti zsidó embereket mentő tevékenységét.

A tárlat megemlékezett további diplomatákról, akik más európai városokban segítettek az üldözötteket, védelmet nyújtó beutazási okmányok kiadásával. A kevésbé ismert személyiségek között van Hiram Bingham, az 1937 és 1941 között Marseille-ben dolgozó amerikai konzul, Ho Feng-san, Kína bécsi főkonzulja, Chiune (Sempo) Sugihara Litvániában dolgozó japán és Jan Zwartendijk holland tiszteletbeli konzul. A bordeaux-i portugál konzul, Aristides de Sousa Mendes 1940-ben több ezer portugál vízummal segített zsidókat és más menekülteket.

Bába Iván, a Külügyminisztérium közigazgatási államtitkára megnyitóbeszédében kijelentette, hogy a nemzeti érdek nem írhatja felül az általános emberi értékeket. Hozzátette: Raoul Wallenberg, Perlasca, Sugihara és Mendes nem szokványos diplomáciai, hanem emberi küldetést teljesített. Kockára tették nemcsak karrierjüket, hanem olykor az életüket is azért, hogy segítsenek az üldözötteken.

A Külügyminisztérium közleménye szerint Ilan Mor izraeli nagykövet kiemelte, hogy a kiállításon szereplő diplomaták feletteseik utasításait megszegve nem a hivatal, hanem az emberiség szabályait követték, és felidézte, hogy a Jad Vasem Intézet kertjében tiszteletük egy-egy fát ültettek el, hiszen mindannyian megkapták a Világ Igaza elismerést.

A jeruzsálemi intézet által összeállított kiállítás Izrael Állam hozzájárulása volt a Magyarország által szervezett Wallenberg Évhez. A tárlatot a közönség már láthatta egyebek mellett Dombóváron, Pécsen és Kaposváron is.

(MTI)

Olvasóink véleménye

Antináci tömegdemonstráció után

A tüntetés jól sikerült. Végre együtt állt sorompóba az ordas eszmékkel és terjesztőkkel szemben kormányzat és ellenzék, bal-, jobboldal és közép. Faltáncban a szélsőjobb, a hazai neonácizmus ellen. Azonban dacára e régen várt sikernek, egyes baloldali és liberális körökből (elsősorban a Demokratikus Koalíció hívei részéről, no meg az ún. rendszerkritikus baloldaltól) sajátos hang hallható. A fanyalgás. Ehhez fűzők néhány gondolatot, röviden.

Megértem, és önmagában igazat adok mindenkinek, aki azzal együtt, hogy őszinte elkötelezettséggel utasítja el az antiszemitizmust és a romák elleni uszítást, valamint – a lényegét tekintve – Izrael állammal szolidáris, a szóban forgó ügyben (a december 2-i antiszemitizmussal szembeni demonstráció „nagykoalíciós hitelessége”) a Fidesz-vezetők (köztük Rogán Antal) hitelességét festszegeti vagy a szociális problémák (katasztrófák!) tiszta, elfedetlen, elmanipulálatlan megjelenítését igényli a köztérben. Együttal nem tudom figyelmen kívül hagyni, hogy a valóságos politikát soha nem elvek laboratóriumában folytatjuk. Ezért az antiszemitizmus rendszerváltás óta tartó térnyerésével kapcsolatban arról sem hallgathatunk – szerintem –, hogy súlyos felelőssége van azoknak a meghatározó véleményű értelmiségieknek is, akik a médiában mindvégig makacsul kardoskodtak a mellett az álláspont mellett, amely nemet mond a náci eszmék jogi eszközökkel történő kiültetésére a nyilvánosságból.

Nem rébuszokban fogalmazva, adott egy jelentős valódi szélsőjobboldali erő a honi politikumban, főleg a Jobbikban, továbbá a komoly általános dominanciával bíró, mind ez ideig nemegyszer a Jobbikkal kokettáló Fidesz-kurzus, meg az eléggé gyenge és nem egységes, valamint úgyszintén hitelességi sebekkel tarkított ellenzék. Ebben a közállapotban most mód nyílt a szélsőjobboldal blokkolására és karanténba zárására. Igaz, valószínű, hogy a kormányzat önszervei mentén manőverezik ezzel az alkalommal, amiképpen az ellenzék. Szerintem ezt az alkalmat nekünk, a közügyeiben állást foglalni merő, magunkat progresszív gondolkodásúnak tartó állampolgároknak mégis ki kell használnunk, sőt a Jobbik betiltását követelve radikalizáljunk szükség. A radikalizálás során amúgy is – kikerülhetetlenül – ütközünk a kormányzat antinácizmusának behatároltságával és az ellenzék ilyen-olyan részének következetlenségével, no meg a társadalmi problémák enyhülése sem várható (legalábbis rövid távon). Tehát nem leszünk semmilyen értelemben erkölcselenek, ha most – a neonácizmusellenességre összpontosítva – „nagykoalíciósan” politizálunk. Így magyar zsidó voltunkhoz sem válunk méltatlanná.

Fekete György tanár

Nemzetközi központ a vallási békéért Bécsben

A szaúdi uralkodó nevét viselő intézet kutatásokat támogat, és maga is közvetítő szerepet vállal majd nemzetközi konfliktusokban.

A vallási erőszak elleni fellépés a fő célja annak a nemzetközi békeközpontnak, amit Bécsben nyitottak meg. 2001. szeptember 11. megmutatta, hová vezetnek a vallási ellentétek, ezért szemléletváltásra van szükség a világban – hangzott el a megnyitón.

A központot Abdulláh bin Abdul-Azíz szaúdi király alapította spanyol és osztrák közreműködéssel. Az intézet célja, hogy kutatások és személyes találkozók segítségével előmozdítsa a kultúrák és világvallások közötti béke megteremtését. Nyitottnak kell lenni a kultúrák és vallások közti békére, egymás tisztetére, a közös egymás mellett élésre és a másik megértésére. Nincs más lehetőségünk, a harc nem megoldás – hangsúlyozta a központ vezetője.

Az intézményben 21 nemzetközi szervezet mellett a keresztény, a zsidó, a muszlim, a buddhista és a hindu vallás is képviselteti magát. A megnyitón

az ENSZ főtitkára a széles összefogást méltatta. Elég csak a vezető hírekre tekintenünk, hogy megértjük, miért fontos a központ küldetése. Láthatjuk, ahogy a szíriai konfliktus egyre mélyül, és láthatjuk, hogyan lesz egyre nagyobb a feszültség Izrael és Palesztina között – emelte ki Ban Ki Mun.

Ausztriában mindvégig viták öveztek a központ létrejöttét. A bírálók szerint az intézet csak fügefalevél, amely a szaúdi abszolutizmust és a vallási türelem hiányát hivatott elfedni. Meggyőződésem, hogy a központ a párbeszéd szilárd mérföldköve lesz – nyilatkozta az osztrák külügyminiszter. Hozzátette: az első éveknél kell szólniuk, hogy a központ felhatalmazását tettekre váltsa. Ez mindannyiunk felelőssége – jelezte meg.

A központ működésére három év alatt tizenötmillió eurót, több mint négy milliárd forintot költ Szaúd-Arábia. Ezt a társalapító országok és szervezetek, valamint magánszemélyek adományaival egészítik ki.

(Forrás: Duna TV Híradó)

Felszállt Tel-Avivból az első budapesti Wizz Air gép

Elindult a Wizz Air első tel-avivi járata, amely a jövőben rendszeresen szállítja az utasokat.

A Tel-Avivból Budapestre tartó első gépen divatbemutatót rendeztek az utasoknak. A járat egyelőre heti négy alkalommal – hétfőn, kedden, csütörtökön és szombaton – közlekedik, de nyáron már napi rendszerességgel lehet igénybe venni a diszkont légitársaság szolgáltatását.

Daniel de Carvalho, a Wizz Air kommunikációs igazgatója kifejtette: azért döntöttek az első járat megünneplésénél a divatbemutató mellett, mert mind Tel-Avivra, mind a Wizz Airre a fiatalos, friss és új kezdeményező imázs a jellemző, és ezeket a tulajdonságokat egy divatbemutató kiválóan tükrözi.

Abrán György, a Wizz Air kereskedelmi igazgatója a tel-avivi sajtótájékoztatón hangsúlyozta, hogy az izraeli nagyvárost fontos célállomásnak tekintik. Elsőként Budapestre indítják járataikat, de a későbbiekben a többi európai bázisállomásukról is utasforgalmat terveznek oda.

Abrán György úgy véli, hogy a tel-avivi járat hosszú távon nyereséges lesz, a kezdeti időszakban befektetett pénzek idővel megtérülnek. Több utascsoportot céloztak meg: az izraeli magyarokat, a zsidó államba látogató magyar és a Magyarországra utazó izraeli turistákat.

Abrán György elmondta, hogy a magyar zsargonban rögződött a fapados kifejezés, bár a gépeken bőrülések vannak. Viszont a diszkont légitársaság jellemzői szerint az utasok igényei szerint a jegyár felett megvehető a különböző szolgáltatásokat is.

A tel-avivi Wizz Air járat indulását Izrael nevében üdvözölte a helyi turisztikai minisztérium igazgatója, és a rendezvényen részt vett Szentgyörgyi Zoltán magyar nagykövet is.

A Wizz Air tavaly november 19-én kapta meg a magyar és az izraeli hatóságok hivatalos jóváhagyását a Budapest és a tel-avivi Ben Gurion Nemzetközi Repülőtér közti útvonal üzemeltetésére.

Az útvonalengedélyeket korábban a Malév használta, és ismételt kiosztások után vált lehetővé, hogy a nemzeti légitársaság csődöt jelentett.

(MTI)

Túl a szavakon

Feldmájer Péter a zsidóellenesség leküzdéséről

Megköszönte Orbán Viktornak a NEM tüntetést követő hétfői parlamenti felszólalását Feldmájer Péter, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének elnöke. Lapunknak adott interjújában a miniszterelnök szavait jó kezdetnek nevezi, ám a zsidóellenesség leküzdéséhez a Jobbik politikai karanténba zárásán túl a Horthyromantika átgondolását és azt is szükségesnek tartja a Mazsihisz elnöke, hogy nyíltan antiszemita írók ne kerüljenek a Nemzeti Alaptantervbe.

– *Úgy lezárva?*

– Mire gondolt?

– *Volt egy több tízezres tüntetés a jobbkios képviselő náci beszéde ellen, már-már látszott az összefogás, aztán sokakat kiábrándított a másnapi parlamenti vita, a Mazsihisz mégis elment a miniszterelnökhöz köszönetet mondani. Akkor ennyi volt?*

– Nem! Ez volt a kezdet, még hozzá szerintem jó kezdet. A náci beszéd és a náci beszélők elítélésének, politikai karanténba zárásának kezdete. Meglátjuk, hogy milyen gyakorlati, netán törvényi lépések követhetnek ezt az elhatározást.

– *Hogyan jött létre a hétfői találkozó a miniszterelnök és a Mazsihisz vezetői között?*

– Kértem tőle egy időpontot.

– *Miért?*

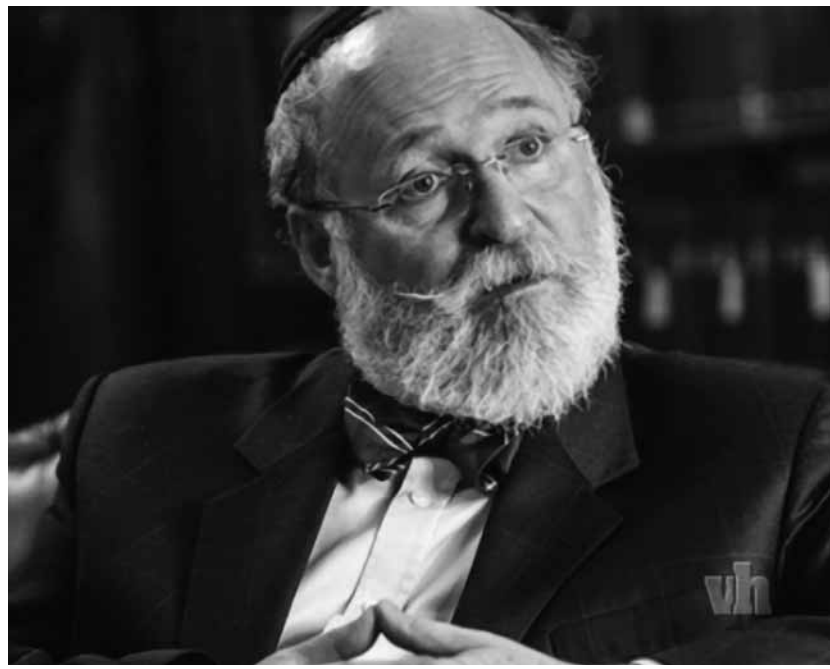
– Ez egyelőre csak a belső nyilvánosságra tartozik.

– *A találkozóról mi csak annyit tudunk, azt is a miniszterelnökség közleményéből, hogy önkönszönet mondták Orbán Viktornak hétfői mondataiért. Önnek nem sértette a fülét, hogy „mi, magyarok” megvédjük zsidó honfitársainkat? Mindezt egy héttel a Gyöngyösi-féle kijelentés után.*

– Nem a megfogalmazáson kell rugóznia, hanem az egészet kell nézni. A vasárnapi tüntetésen Rogán frakcióvezető úr beszéde és Orbán Viktor ezen felszólalása is olyan volt, amely jelezte, hogy sem a miniszterelnök, sem a kormánypartok nem kívánják túrni a durva zsidóellenes megnyilvánulásokat. Mindenki mondatába bele lehet magyarázni szinte bármit, de azt kell nézni, hogy mi volt a célja a közlésnek. Orbán Viktor mondatának az volt, hogy a mostani koalíció nem fogja túrni, hogy ez így folyjon tovább.

– *Csak hogy ezt már korábban is mondta, azóta több zsidó vallási vezetőt ért inzultus, és mintha egyre erősebb lenne a hétköznapi zsidózás is.*

– Válasszuk ketté a dolgokat: a köztörvényes bűncselekményekkel kapcsolatban igen gyors és világos eljárásokat folytattak le, ami dicséretes. Amikor Csepelen, a helyi zsinagógában az elnökünket megtámadták, úgy jártak el a nyomozók, ahogy egy jogállamban kell, villámgyorsan elfogták a támadót, a bíróság pedig elítélte. Persze az lenne a jó, ha ilyen esetek nem fordulnának elő. Ami a politikai részt illeti: a Gyöngyösi-félék a parlamentben vannak, és ott is beszélnek. Mi már másfél éve javasoltuk, hogy az ilyen képviselőket ki lehessen tiltani az ülésteremből, hogy az Országgyűlésnek és azoknak a képviselőeknek, akik nem túrik ezt a kocsmai beszédet, legyen eszüközük a tiltakozásra. Akiknek ilyen mondatok jönnek ki a száján, azoknak az a legnagyobb büntetés, ha nem engedik beszélni. Remélem, a demokratikus pártok meg fogják szavazni a javaslatot. Ha a képviselők a szavak után tettekkel is bizonyítják az elkötelezettségüket, az például mutat, normát terem. Mert a rasszizmus és az antiszemitizmus veszélyesebb minden gazdasági válságnál. A gazdasági válságból néhány év alatt ki tud mázni egy ország, de egy faji gyűlölet által szétvert társadalmat évtizedekbe telik újra felépíteni. Pedig ez egy békés ország lenne. Nem

véletlen, hogy Európa második, harmadik legnagyobb létszámú zsidósága itt él. Ezt veszélyezteti a szélsőjobb és a konzervatív oldal néhány lépése. A lelki klímát rongálják.

– *És ez félelmet kelt a magyar zsidóságban?*

– *Úgy tapasztalom, hogy a többség inkább utálkozik. Az idők persze félnak, nagyon rossz emlékeket idéz a mostani helyzet. De büszke vagyok az utánam jövő generációra: öntudatos, bátor zsidó gyerekek vannak közöttünk. Hozzáteszem, itthon nem olyan tragikus a helyzet – még –, mint például Franciaországban, ahol a zsidóság fizikai léteben veszélyeztetett, a svédországi Malmöben pedig a zsidóság fele elköltözött a városból. Nem akarjuk megvárni, hogy nálunk is ez történjen. Ami itthon kialakult, az igazi „hungarikum”, ugyanis az említett országokban nagy létszámú iszlám közösség él, és sokan közülük zsidóellenességet hirdetnek. Nálunk ezt egy, a magyarságra oly büszke parlamenti párt gerjeszti.*

– *Az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség feljelentést tett Gyöngyösi Márton ellen. A Mazsihisz miért nem?*

– A tapasztalat azt mutatja, hogy óvatosan kell ezzel bánni: ha nem sikerül, mártírrá válhat az illető. Biztosnak kell lenni abban, hogy a feljelentés célt fog érni. Az egri zsidózás ügyében magnófelvétel is volt, száz százalékra vettük, hogy nyerni fogunk, de mégsem fogadták be a feljelentésünket, és megszüntették az eljárást.

– *Egyévtelne a Jobbik betiltásával?*

– Jó lenne, de nem hiszem, hogy célravezető. Szerintem nem is lehetne megoldani. Az a probléma, hogy retorikájukkal, propagandájukkal négyszázézer szavazót nyertek meg. A helyzet akkor tudna megváltozni, ha ezekkel a szavazókkal meg lehetne értetni, hogy a Jobbik által kínált út a szakadékba viszi egész Magyarországot. A Gyöngyösi-beszéd egyfajta fordulópont, felszínre hozott sok szennyet, például azt a Komárom-Esztergom megyében hónapokkal ezelőtti történetet, amikor egy jobbkios közgyűlési képviselő még durvább kijelentést tett, és arra utólag sem reagált senki. Az ilyen soha többé nem lehet szó nélkül hagyni. Aki így beszél, annak legfeljebb köszönni lehet, de ezen kívül nem állhatnak szóba velük a többiek egy normális demokráciában. A büfében arébb kell állni, közvetlen vitát nem folytatni velük, egy televíziós műsorban föl kell állni. Lássá mindenki, hogy aki így gondolkodik, az egyedül van, azt a többiek megvetése sújtja. Ez a karantén, ami nem túri, hogy többé jobbkiosokkal miniszterek is leüljenek beszélgetni. Én már 1998-ban javasoltam, hogy a szélsőjobboldali képviselőket – a MIÉP-eseket – zárják karanténba. Ha akkor elfogadják, most nem tartanánk itt.

– *Ez lenne a tett, amit a kormánztól várnak?*

– Igen, de ez nem elég. A mostanhoz hasonló parlamenti kirohanások megfékezése mellett át kell tekintés az elmúlt két év gyakorlatát. Azt várjuk, hogy a Horthy-rendszer rehabilitációjára irányuló terveket gondolják újra! Értsék meg maguk és értesítsék meg az emberekkel, hogy a Horthy-rendszer nem állítható példaképpé a magyarok el.

– *Mert a Horthy-nosztalgia is kódolt zsidózás?*

– A Horthy-korszak dicsőítésének sok összetevője van. Lehet, hogy van olyan ember, akinek azért szimpatikus, mert felépültek például a Klebelsberg Kunó-féle iskolák, aki ezt értékeli, az nem feltétlenül antiszemita, de a legtöbben azért éltetik Horthyt, mert zsidókat ölt és üldözt, vagyis antiszemita. Horthy vérvizitart borított Magyarországra. Aki rehabilitálni akarja, az egy tömeggyilkost állít példaképnek. Horthy és Prohászka kora antiszemita időszak volt, a mostani, reméljük, nem ilyen. Ezek a politikusok, írók nem csak a 20-as években, a soá előtt voltak antiszemiták. Pontosan tudták, hogy mi történik. Hogy százereket, milliókat gyilkolnak meg, s utána még büszkének is voltak arra, hogy antiszemiták. Nyírő József és Wass Albert is ilyen.

– *Őket tanítani fogják az iskolákban a kerettanterv szerint.*

– A Nemzeti Alaptantervből ki kell kerülniük a nyilvánvalóan antiszemita írásoknak. Ígéretet kaptunk anno arra, hogy ilyen nem történhet, egyeztetéseken jeleztük kifogásainkat, ám a kerettantervbe is bekerült néhány vállalhatatlan életművet szerző, amit nem fogadunk el. Az iskolákban Wass Albert helyett a toleranciát kellene tanítani, és olyan módon kellene oktatni, hogy a diákokba belevédje a gyűlölet és a faji alapú megkülönböztetés elutasítása. Ez a kulcs.

– *Szóval a jogi lépések nem vezetnek eredményre, példa erre az egri ügy. Tiltakoznak a Horthy-korszak rehabilitációjára ellen, ami viszont tetten érhetően zajlik, és ellenkezésük ellenére bekerültek a kerettantervbe antiszemita írók. Akkor miért is járt az a köszönet?*

– Azért, mert a vasárnapi és hétfői felszólalások alapján úgy tűnik, a politikusok felismerték, hogy a Jobbikkal való közösködés Magyarország végét jelenti. Nekünk pedig az a dolgunk, hogy szóvá tegyünk, ha a kormány tevékenysége sérti valamilyen módon a magyarországi zsidóságot, de szólnunk kell akkor is, amikor pozitív lépéseket látunk. A parlamenti antiszemita hangok elfojtásának szándéka igenis pozitív lépés, igaz, csak tűzoltási jellegű. Hosszú távon kormányzati akarattal kell, és jöhet az igazi tett, a szép szavakon túl.

(Vasárnapi Hírek / Krausz Viktória)

A magyar zsidó–keresztény párbeszéd előfutáraitól

Pár éve konferenciát rendeztek a keresztény–zsidó párbeszéd témájában Komáromban. A konferencia helyszíne nem véletlenül volt ez a város. A holokauszt előtt jelentős zsidó közösség élt itt, lélekszáma jóval meghaladta a kétezret, s fontos szerepet töltött be a település társadalmi-gazdasági-kulturális életében. A város 19. századi történetének jeles személyiségei közül kiemelkedett Schnitzer Ármin (1835–1914), a komáromi hitközség érdekében gazdag, közmegbecsülésben állott tudós főbirtosa, valamint Pap Gábor (1828–1895), a dunántúli református egyházkerület tudós püspöke, akik a zsidó–keresztény párbeszéd magyarországi előfutárainak tekinthetők; egymás iránti kölcsönös tiszteletük, megbecsülésük ma is példaértékű lehet. Barátságukról a 90. életévét most betöltött Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi is megemlékezett egy korábbi tanulmányában, melyben Pap Gábort kora politikai és teológiai liberalizmusának megtestesítőjeként jellemezte.

A március 15-i forradalom kitörésének híre Bécsben érte. A Jókai Mór szerkesztette Életképek tudósítójaként számolt be az akkori eseményekről. Végigharcolta a magyar szabadságharc legjelentősebb ütközeteit, küzdött Budavár visszavételéért, utolsó csatáját Lugosnál vívta Kmetty hadtestében, amikor Kossuth és más politikusok menekülését fedezték. Századosi rangban került tömlöcbe 1849. augusztus 2-án Temesváron. Az ottani kazamatákból három hónap múlva, betegen bocsátották haza. A szülői házban ismét elfogták a csendőrök, s a veszprémi várbörtönből csak megrendült egészsége okán szabadulhatott. Csendőri felügyelet alatt tartották később is. A teológiai tanfolyamot magánúton, tudós, lelkes édesapja segítségével végezte el.

A veszprémi közgyűlés tagjaként, majd országos képviselőként jó kapcsolatokat ápolt más felekezetekkel, s minden vitás kérdésben a kompromisszum lehetőségét kereste. A szabadelvű fúziós párt híveként szinte a végsőkig támogatta az ország pénzügyi helyzetét rendbe hozni kívánó törekvéseket, miközben a felekezeti autonómia kérdésében kormányával szembehelyezkedett. Emlékezetes felszólalásában a különböző vélemények tiszteletben tartását hangoztatva, kiállt az 1868-as vallásügyi törvény mellett. Iskolát alapított, dolgozott a nők oktatásának emeléséért, a népnevelési törvény betartásának figyelembevételével a köznevelés színvonalának, a tanítók felkészültségének javításáért is küzdött. Versei, tudósításai több mint száz oldalt tesznek ki. Szenvédeyesen gyűjtötte a könyveket. Nagy becsben tartott, 40 ezer forintot érő könyvtára volt. Háromezer darabos éremgyűjteményét még halála előtt szeretett iskolájára, a Pápai Kollégiumra hagyta.

Pap Gáborra protestáns-keresztény körökben ma is emlékeznek, azonban mint a zsidóság pártolójára, barátjára kevésbé. Az 1882-es Országos zsidóülődzés ellen is felemelte szavát, a komáromi újságban „Komárom város emberségesen érző polgáraihoz” címmel meg-

jelent felhívásában adakozásra kérte fel a lakosságot – ő maga jó példával járt elől – a zsidó menekültek megsegítése érdekében. Felhívása a német nyelvű sajtóban is megjelent, s hatására mindenfelől érkeztek az adományok. Országgyűlési képviselőként, a főrendiház tagjaként a képviselőházban az 1875/78-as ciklusban javaslatot tett a zsidó vallás egyenlősítésére is. Ennek hatására a magyar református egyház 1892 és 1895 között erőteljesen támogatta a zsidó vallás egyenjogúsításának ügyét. Pap Gábor már nagybeteg vett részt 1895-ben a törvényjavaslat megtárgyalásán, de ennek ellenére megvárta a szavazást is. Schweitzer József fent nevezett tanulmányában úgy fogalmaz, hogy „igenje történelmi jelentőségűvé vált. A törvényjavaslatot 107 főrend elveti, ugyancsak 107 főrend törvényhöz emelni javasolta. Tehát szavazategyenlőség állott elő. A házszabály értelmében az elnök igenlő szavazata döntött. A recepció bekerült a magyar törvénytárba. Ha Pap Gábor nem adja le szavazatát, éppen az ő szavazata híján a javaslat elbukik”.

Említettük már Pap Gábor és Schnitzer Ármin barátságát. Sokat elárul a két tudós személyiség kapcsolatáról többek közt az is, hogy amikor Schnitzer Ármin papi működésének huszonötödik évfordulójára Komáromban ünnepeket rendeztek, Pap Gábor fontosnak tartotta, hogy ott legyen, annak ellenére, hogy éppen akkor zajlott a fővárosban Tisza Kálmán elnöklelte alatt a Konvent tanácskozása. Egy napi távolmaradását a következőképpen indokolta: „Ünnepeljük rabbink jubileumát, amelyen okvetlenül részt akarok venni.”

Pap és Schnitzer nemhiába lehettek jó barátok, s nem véletlenül értették meg egymást. Schnitzer Ármin gyermekként élte meg a forradalmat, a szabadságharcot, mely mély nyomatok hagyott benne. A szabadság, egyenlőség, testvériség eszméi és példaképként Kossuth felnőttségében is fontosak maradtak számára. Több helyen folytatott rabbinikus tanulmányokat. Nikolsburgba kerülve eldöntötte, hogy a haladástól nem idegenkedő vallásos konzervativizmust választja programjául, amelyet évtizedeken keresztül Komáromban valósított meg. Sikeres, eredményes rabbi volt, vezetése alatt a

Említettük már Pap Gábor és Schnitzer Ármin barátságát. Sokat elárul a két tudós személyiség kapcsolatáról többek közt az is, hogy amikor Schnitzer Ármin papi működésének huszonötödik évfordulójára Komáromban ünnepeket rendeztek, Pap Gábor fontosnak tartotta, hogy ott legyen, annak ellenére, hogy éppen akkor zajlott a fővárosban Tisza Kálmán elnöklelte alatt a Konvent tanácskozása. Egy napi távolmaradását a következőképpen indokolta: „Ünnepeljük rabbink jubileumát, amelyen okvetlenül részt akarok venni.”

Pap és Schnitzer nemhiába lehettek jó barátok, s nem véletlenül értették meg egymást. Schnitzer Ármin gyermekként élte meg a forradalmat, a szabadságharcot, mely mély nyomatok hagyott benne. A szabadság, egyenlőség, testvériség eszméi és példaképként Kossuth felnőttségében is fontosak maradtak számára. Több helyen folytatott rabbinikus tanulmányokat. Nikolsburgba kerülve eldöntötte, hogy a haladástól nem idegenkedő vallásos konzervativizmust választja programjául, amelyet évtizedeken keresztül Komáromban valósított meg. Sikeres, eredményes rabbi volt, vezetése alatt a

(Folytatás az 5. oldalon)

Schweitzer József: Minden jóérezésű ember várja, hogy a mi és a ti közti különbség eltűnjön

Már egy 1895-ben elfogadott törvény, az úgynevezett recepciós törvény megállapította, hogy a zsidó állampolgárok vallásuk szerint zsidók vagy izraeliták, egyébként pedig ugyanolyan magyar állampolgárok, mint mindenki más. Ezt kell végre tudomásul venni – nyilatkozta Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi az InfoRádió Aréna című műsorában. Mint mondta: a kereszténység és a zsidó vallás között vannak hidak, ezeket kell építeni, és addig szükséges közelíteni a kereszténységet és a zsidó vallást, amíg a gyűlölködés nem szűnik meg.

Lehetséges, hogy már nem áll az a korábbi vélekedés, hogy a zsidó emberek kevésbé gyakorolják vallásukat, mint más felekezethez tartozó magyar emberek?

Ennek a vélekedésnek nézetem szerint akkor sem volt alapja. Mi, zsidók, nagyon kevesen maradtunk. Sosem szabad elfelejteni, hogy a holokauszt következtében itt százezrek – és a százezrek közül származhatók utódok – elpusztultak. Rettenetesen sokat, és rettenetesen sok házasság előtt állót megölték. Tehát mi nagyon megkevesbedtünk ahhoz képest, hogy mennyien voltunk. A zsidók ugyanúgy, akik artákták, megtartották, akik nem, nem, de a szocialista rendszerben mindenféle vallást nehéz volt tartani. A zsidóknak még nehezebb volt, mert mondjuk a karácsony, újév állami munkaszüneti nap volt. A zsidó ünnepek viszont nem számítotok állami munkaszüneti napnak, tehát annak a tanárnak, ha bármilyen vallásos érzésű volt, el kellett mennie tanítani. Annak az ügyvédnek el kellett mennie a bíróságra, az orvosnak a rendelésre, a tisztviselőnek a hivatalba. Tehát nem volt annyira látható, hogy tartja vagy nem tartja az ünnepeket, de az volt az álláspont, hogy aki megélhetési kényszerből sok mindent az ünnepekből nem is tud megtartani, otthonában, a lakásában tartsa meg. Ez pedig megtörtént.

Mi adja ma Magyarországon egy zsidó ember identitását?

Ezt megint sokféleképpen lehet értelmezni. Én azt hiszem, hogy a legnagyobb és a legáltalánosabb mértékben a holokauszt elpusztíthatatlan élménye. Mert még él az én nemzedékem; ha nem is sokan, de jó pár ezren még vagyunk, akik szemtanúi, részesei, átélői voltunk. És itt a következő generáció, akik már felnőttek, és akiket valószínűleg a legtöbb családban azért sok minden érdekel e témában, és sok kérdésre kapnak feleletet. Például általában a kisgyerekek életében a nagyszülők természetes hozzátartozói a családnak. Sokkal kevesebb azonban a zsidó családokban a nagyszülők száma, mint a nem zsidó családokban. Ha a gyerek kérdezi, hogy hol van az én nagymamám, nagypapám – választ kell adni.

Lehet választ adni erre? El lehet magyarul ezt?

A gyerek életkorától függ. Amennyi nem zavarja meg a gyerek lelkét és gondolkodását, olyan arányban. De egy kisgyerekeknek csak annyit kell mondani, hogy tudod, háború volt. Egy nagyobbnak már el lehet mondani, hogy a háborús korszakon belül volt egy külön háború a zsidók ellen.

Ezt meg lehet érteni ép ésszel, hogy egy ország az állampolgárai ellen háborút visel?

Az ön kérdése egy nagyon jellegzetes kérdés. A józan gondolkodásból az következik, hogy ha egy ország lakosságának egy része bajban van, akkor annak az országnak a kormányának az ő lakosságát, az ő honpolgárait megvédi. Itt viszont az történt, hogy az ország kormánya rendelkezések sorozatával a halálba taszította a saját állampolgárait. Tehát

jogos az a kérdés, hogy ez józan ésszel megérthető-e. Ez valami olyan rettenet, ami józan ésszel nem megérthető, hanem ami a hitleri terror és üldözés és téveszme sorozatának szörnyű, mérges terméke volt.

De hogyan épülhet így bizalom egy emberben a saját állama iránt, ha ez megtörtént a szüleiével, nagyszüleiével?

Tettekkel. Hogy nem ilyenre, de sokkal minimálisabb antiszemita vagy emberellenes cselekedetekre is a kormány tettekkel és tényekkel válaszol.

Azok a tettek, egyelőre szavak, amelyeket a legutóbbi parlamenti antiszemita kiszólások után a magyar politikai elit felmutatott, kielégítőek?

Hát ezek nagyon jólesőek, de a tetteknek most kell következni. Valami olyannak, hogy az ilyen elgondolások ne juthassanak szóhoz. Ezek törvényileg, amennyiben még nincsenek, legyenek benne az alkotmányban. Tehát az alkotmány sáncai mögött biztonságot tudjon teremteni minden állampolgár számára. Ahogy nem lehet X-et vagy Y-t a vallásáért üldözni vagy a vallására becsmérlő kifejezéseket tenni, úgy nem lehet egyetlen vallásra sem, tehát a zsidó vallásra sem.

Úgy látja, hogy a tiltás segítene valamit, nem csak oda vezetne, hogy rafináltabbak lennének?

Talán segítene. De többet tenne az illetékeseknek, az íróknak, a költőknek, és most nagyon aláhúzom, az egyházaknak a nevelő és oktató magatartása.

Azt mondta, hogy a félelem az identitás egyik összetevője.

Nem azt mondtam, hogy a félelem. Én azt mondtam. Én azt mondtam, hogy az identitás egyik összetevője a múlt emléke.

És az nem félelem?

Nem, az rettenet. A múlttól.

Éz oldódhat valamilyen módon? A bizalom által? Vagy hogyan, milyen lépéseket lát maga előtt?

Elsősorban olyan lépéseket, hogy akik a nemzet tanítói, azok felhívják a figyelmet erre, hogy az antiszemitizmus beteg bacilusait, miután alapítalakok, a gondolkodásból ki kell irtani, és amennyire lehet, az érzelemből is ki kell szorítani. Kérem, a Jancsi követhet el velem szemben hibákat, de minden Samura nem fogom azt mondani, hogy az is olyan hibás, mint amilyen hibás volt az a Samu, aki velem szemben komiszul viselkedett. Tehát azt kell közkinccsá tenni, azt a gondolatot, hogy minden általánosítás bűnös és helytelen. Minden dolgot a maga konkrétizmusában kell megvizsgálni.

Ebben a gondolkodásban javult valamit az ország az elmúlt 20 évben?

Remélem, hogy igen.

De csak reméli? Tapasztalni nem tapasztalta?

Nézzé, én már a közéletben nagyon keveset veszek részt, miután régóta nyugdíjban vagyok. Ugye ezek a mostani események azt mondják, hogy ezek a gonosz gondolatok az Országgyűlés megszentelt falai közé is beszivárogtak. Tehát onnan és az egész közéletből ezeket mint helytelen, mint romboló, mint ártó, mint a magyar nép renoméjára káros dolgokat száműzni kell. Hát olvashatja az újságból, hogy ezek a szörnyű megjegyzések világszerte milyen megdöbbenést keltenek. Ilyen megjegyzésekkel nem lehet jó hírnevet és jó megbecsülést szerezni az országnak, hanem csak igen erős kritikát, és jogos kritikát.

Hogy néznek most a zsidó emberek Magyarországra, a hazájukra?

Úgy, hogy itt történt egy megengedhetetlen dolog, amit reparálni kell.

Hol tartunk ebben a reparálásban?

Ezt bejelentette a kormányzat, hogy tettek fogják követni. Érdeklődéssel várjuk.

Eddig nem tapasztalt olyan tetteket...

Ezt most várjuk. Ezt minden józan érzékű ember várja. Hogy a mi és a ti közti különbség megszűnjön. Hogy a köztudatba az menjen át, hogy amiképp senki nem feltételezi, hogy azért, mert valaki katolikus vagy református, nem egy teljes magyar állampolgár, úgy ez a téves eszme ne álljon fenn a zsidókkal szemben sem.

Mit tehetnek ennek érdekében az egyszerű emberek?

Azt nem tudom.

Nem a politikusok, magamra gondolok például. Min kéne elgondolkoznom, hogy előrehaladhassak ezen az úton?

Gondolkozzon el azon, hogy önnek személy szerint a zsidók általában, ez a 60 vagy 70 ezer, aki itt él Magyarországon, mit vétett, mit ártott. Vagy az országnak mit ártott. Nem fog tudni objektív feleletet adni rá.

És ha nincs objektív felelet, akkor haladtam előre a gondolkodásban?

Ha nincs objektív felelet, akkor a gondolat rossz volt.

Azon el kell gondolkodni, hogy ki mit adott hozzá az ország életéhez?

Én nem akarom előírni senkinek a gondolkodását. Józan eszű emberekkel, felnőtt emberekkel van dolgunk, mindenki meg tudja a maga életét többé-kevésbé oldani. Ez is egy probléma, amit meg kell oldani. Az előbb mondtam, a Samu ellenem lehetett komisz, de ez nem jelenti, hogy minden Samu komisz. Ahogy a Jancsi is lehetett ellenem komisz, de én nem fogom azt gondolni, hogy minden Jancsi komisz. Nagyon sok volt a nyilas Magyarországon.

Akik így gondolkodtak.

Akik úgy gondolták. De én nem gondolom, hogy ennek az országnak a lakossága nyilas és bűnös. Bűnös lennének, ha ilyet gondolnák, ha nem tételozném fel a tömegét a tisztességes, jóakaratú embereknek.

És ennek a jóakarottnak, a tisztességnek nagyobb hányadát érzi az el-

múlt években? A rendszerváltás óta? Tudja ezt érzékelti, hogy javultunk valamit?

A rendszerváltás óta az egész lét szabadabb lett. Az egész antiszemitizmus eddig kisebb problémának látszott, mint volt, most kiderült, hogy berepült az ország székházának, a Parlamentnek a falai közé. Tehát akinek felelőssége van abban, hogy a magyar közgondolkodás jó legyen, az mind lehet azért, hogy jó legyen. Önnek van baráti köre, van társasága: ha ez a téma szóba kerül, ott lehet arról korrektil elbeszélgetni, és lehet eleve indulatosan és eleve elfogultan beszélgetni.

Hogy látja az egyházak szerepét és a zsidó közösségek szerepét ebben a munkában?

Most jó az egyházak és a zsidó közösség szerepe. Az egyházaktól még várnám, hogy amint már történt is, történjen sok példaadó tett. Hívó ember a Szentírás szellemében nem lehet gyűlölködő.

Milyennek látja az egyházak és a zsidó közösségek szerepét a magyar kultúrában? Mit tehetnek hozzá?

Az egyházak már sokat tettek, iskolafenntartással. 1944 előtt majdnem minden zsidó hitközségnek volt elemi iskolája. A nagyobb hitközségeknek volt polgári iskolájuk vagy középiskolájuk. Ezek egyszerre voltak a magyar és a zsidó műveltség, a magyar és a zsidó gondolat őrbástyái.

Professzor úr, dolgozószobájában fogadott bennünket, de mondta az előbb, hogy szünetet lesz. Megint visszajött ez a fogalom, a szünet?

Kis spórolás lesz.

És ilyenkor professzor úr sem dolgozik, otthon marad?

Nem, néhány nap szünet lesz.

Egyébként mivel foglalkozik most?

Most már leginkább csak szakmai kérdésekkel foglalkozom. Egy kisebb könyvön dolgozom, a zsidóság lényegét szeretném valahogy egy kis könyvben összefoglalni, mindenféle érdeklődésű olvasó számára. Kérnek cikkeket is tőlem.

Össze lehet foglalni a zsidóság lényegét egy kis könyvben?

Meg kell próbálni.

Tudja már, hogy mi lesz az első mondata?

Az, hogy a szerző nehéz feladatra vállalkozik, és kéri az olvasó megértését.

Mikor lesz vele kész?

Akkor majd szólok.

Mennyi munka van egy nagy téma kis könyvével? Sokat írt, nemzetközi hírű tudós.

Nem tudom megmondani. Nem szeretek előre beszélni róla, majd ha megjelent.

Csak nem babonás?

Nem vagyok babonás egyáltalán, de az ember arról beszéljen, amit letezik az asztalra.

További tervei? Ha megírja a zsidóság lényegét röviden, akkor utána mi következik?

Nem tudom. Elmúltam 90 éves.

Nem szeret arról beszélni, hogy elmúlt 90 éves.

Nem mondtam, hogy nem szeretek, de nagyon kedvesek voltak hozzám és sok helyen beszéltem erről, úgyhogy azt mondhatnám, nem szeretném, hogy ez folyjon a csapból is.

Hadd térjek vissza az egyház szerepéhez az ország életének javításában. Mit tehetnek az egyházak most, hogy jó ideje tulajdonképpen szabadon működhetnek?

Elsősorban a tanítással tehetnek sokat. A kereszténység és a zsidó vallás között áthághatatlan különbségek vannak, de vannak összekötő hidak, ezeket kell építeni. Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat, vagyis az emberben az embert kell látni. Az olvasható a Biblia elején, hogy Isten megteremtette az embert a saját képére. Vagyis Isten arcát hordozza minden ember. Ehhez kell méltónak lenni, és ehhez méltóan kell cselekedni. Szóban és tettben.

Meddig érdemes közelíteni a kereszténységet és a zsidó vallást, anélkül, hogy az önazonosságot fel kellene adnia?

Amíg a gyűlölködés nem szűnik meg.

Messze vagyunk még ettől?

Nézzé, ha nem lennénk az ember megváltozhatóságában optimisták, akkor az egész feladatunk nagyon kétséges volna e téren. Akkor liturgikus testület lennénk, de nem lennénk az ember lelkét – ha szabad ezt a nagy szót kimondani – vagy lelkiismeretét szolgáló, vagy netán kicsit alakító testület.

Úgy látja, hogy az egyházak képesek az ember lelkét alakítani? Van annyi hívó az országban? Van annyi, aki követi a tanításokat?

Azt én nem tudom, de ha kevés is van, már akkor is a lehetőségek szerint megtettük, amit lehet. De én csak a magam felekezete nevében beszélek, más egyház nevében én nem beszélek, nem vagyok jogosult beszélni.

A zsidó oktatás szerepe az elmúlt 20 évben növekedett? Többen jönnek a zsidó egyetemre, többen érdeklődnek?

Igen, növekedett, mert például a héber nyelvet, a modern héber nyelvet a szocializmus alatt nem tanítottuk, mert azt mondták, hogy ez a cionizmus eszköze, az pedig egy helytelen ideológia.

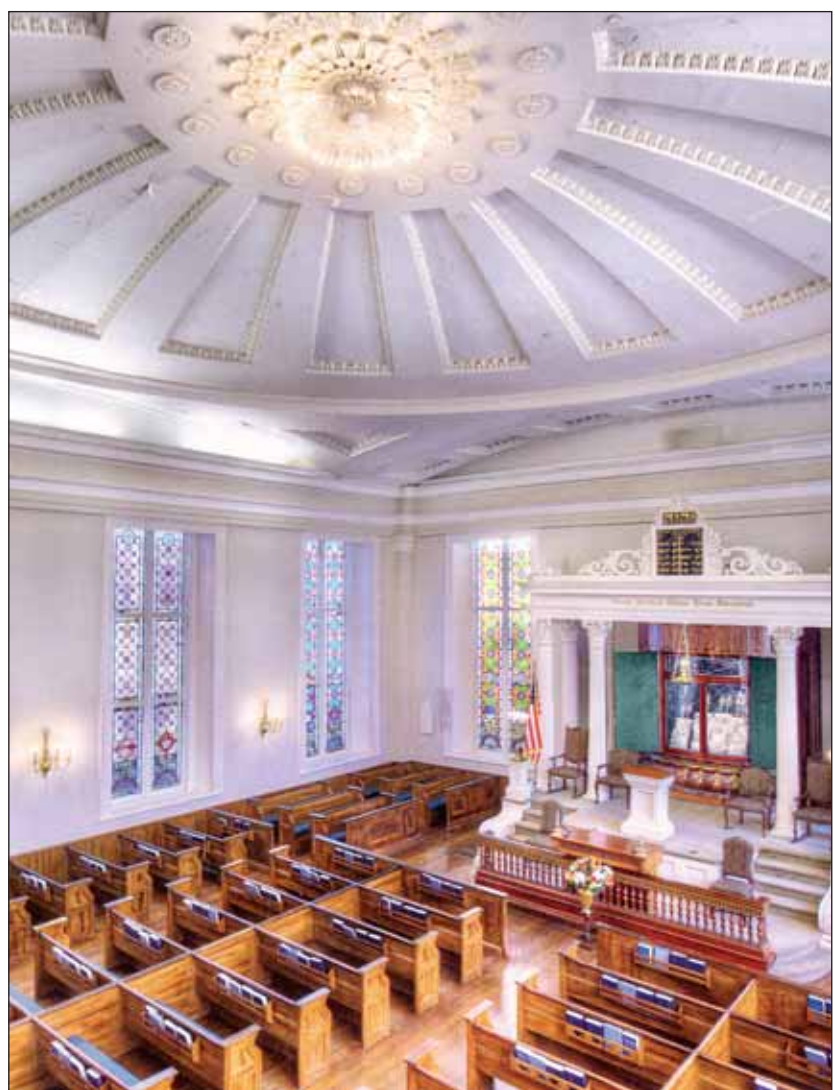
De akkor nyelv nélkül nemzetiség sem alakulhat ki.

Nem is akartunk mi nemzetiséget Magyarországon soha kialakítani.

Volt rá egy kísérlet.

Már az 1895-ben hozott recepciós törvény megállapította, hogy a zsidó állampolgárok felekezetük szerint zsidók vagy izraeliták, egyébként pedig ugyanolyan magyar állampolgárok, mint mindenki más. Ezt kell végre tudomásul venni.

(Az InfoRádió interjújának rövidített változata)

Zsinagóga Charlestonban (USA)

MAGÉN ISTVÁN

Az arany középkor (1.)

Olvasónapló

A Logos kiadó több mint két évtizedes működése alatt hiánypótló kötetek egész sorával jelentkezett. Nem túlzás, egy-egy új kiadvány megjelentetése mindig esemény, legalábbis az intellektuális élményt keresők számára az. A 2012 őszén megjelent Az arany középkor című kötet külső szépségével, méreteivel inkább egy

megindító. A zsidó gondolatnak mindenkor elsőbbséget biztosító kiadó ezzel hitet tesz a vallási türelmesség és empátia, a gondolati rendszerek közötti átjárhatóság valamiféle ökumenizmusa mellett. Mindez feleletet ad arra is, hogy a könyv címébe szerkesztett átfedés, az „arany középkor” és a „sötét középkor” képeinek kaleidoszkopszerű szerepeltetése

„Megható emlék gyanánt idézzük föl Alfonso Fernandez Samuel ekkortájt keletkezett végrendeletét, amelyben meghagyta, hogy temetések a lábához keresztet tegyenek, a mellére egy Korán példányt, a feje mellé pedig „életet és fényt»: a Tórárt.” A maimonidészi kor ez, Moshe ben Maimuné (1137/38–1204), akinek családja az Almohádok elől a mórók által megszállt Spanyolországból Egyiptomban keresett menedéket. A tudós kutatók gyöngyszemekre bukannak ebben a viszonylag boldog korban. A kérdések terjedősebbek, a válaszok aprólékosabbak, munkára ösztönöz a tanházak ablakából nyíló békés látkép. A parttalan idő összefolyik a csenddel. Ez maga az örökévalóság. A nagyszerű Kaufmann Dávid (1852–1899) az időről beszél Az isteni attribútumokról szóló tanítás története a középkori zsidó vilábszövegében című, nagy jelentőségű tanulmányában: „Hiszen mi az idő? Egy mozgással kapcsolatos akcidencia, »a mozgás száma (mértéke) a korábbi és a későbbi értelemben...« Ez azonban csak testekkel kapcsolatban mérhető, s mivel Isten testetlen, közte és az idő között nem áll fenn semmiféle viszony, hiszen a tér lehatárolná, a test létezővé tenné Őt.”

Ezzel szemben a sokoldalú Babits Antal, a Logos kiadó vezetője, zenész, zeneszerző és kutató, az ORZSE tanára ellenvéleményként Arisztotelészt idézi: „Az idő és a mozgás örök. Az ég és a szférák nincsenek a pusztulásnak alávetve, tehát örökké olyanok maradnak, mint amilyeneknek most látjuk őket.” Másképpen közelíti meg ezt a közelmúltban váratlan hirtelenséggel elhunyt filozófus tudós, a Szent István Egyetem és az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem professzora, a Magyar Tudományos Akadémia főmunkatársa, Staller Tamás (1945–2012), aki Maimuni és a philosophia perenis című utolsó írásában megállapítja: „A zsidók életében mindig elsődleges szerepet játszott az exkatologikus időszemlélet.”

Nem szerepel a könyvben, de talán érdekes lehet az olvasó számára egy kiragadott idézet, melyet a lubavicsi rebbe, Menachem R. Schneerson rabbi (1902–1999) mondott az időről 5739. svát hó 15-én megtartott droszejában: „...az Örökkévaló többet tett annál, hogy

pusztán időben létező teremtménynek alkotott minket: arra is felruházott erővel, hogy elménkbe vegyük az idő határait, sőt megtapasztalhassunk valami hasonlót az »időtlenységhez« a mindennapi életünkben is.”

Az olvasó igazi istenkereső gyűjteményt kap. A tanítványok színvonalán, vagy még feljebb: a mesterekén. Lehet, hogy majd többször kell elolvasnia egy-egy sort, mondatot, eszmefuttatást. Talán kissé nehéz lesz beleilleszkednie a mesterek gondolatmenetébe, elsajátítani, megérteni gondolkodási rendszerüket. Kinccset kap az, aki ezt a kiadványt lapozgatja. Egy kis erőfeszítés árán megérezheti a gondolatok szabadságának frissítő szelét. Boldogság és diadal járja át, ha sikerül megvetnie lábát az évezredek grádcicsokon...

Érkeznek a messziről jövők, a könyvről könyvre adott hírek hozói, a tudósító tudósok, a bölcsék. Évszázadok malmában, belső küzdelemben öröklődik Isten szeretete, mibenléte, az ige, a hit.

Maimuni alakja az „Ábrahám-vallások” számára kikerülhetetlen, vonzó, sok esetben titokzatos, felfedezésre és további magyarázatokra vár. Staller a tudós orvos és rabbi munkáit ízeke szedi a képzeletbeli boncaszalon, következetesen firtatja az összefüggéseket, kezel és értékkel, önálló utakon jár. „A tévelygők három részében, mindenesetre, a következő módon jönnek elő a diszciplínák: Az elsőben filozófiai antropológia és filozófiai lingvisztika. A másodikban a metafizika és ontológia, valamint az episztemológia. A harmadikban a morálfilozófia, az etika és a hermeneutika.” Staller képes volt a lélek, a gondolkodás finom rezdüléseinek legáryaltabb kifejezésére, a tudományos nyelvezet finomabbá, kifejezőbbé tételére.

A szerzőket lehet és szabad is értékelni, csupán az íráskok sokrétűsége és magas színvonala miatt az értékítélet, ha merünk alkotni ilyet, az emberi felfogóképesség határvidékén megkérdőjeleződik. A különböző íráskok tárgyai a hermeneutika szintjén újabb és egyre váratlanabb kapcsolatrendszerekbe bonyolódnak, elemzésekre keverednek, melyeknek kimenetele, további folytatása, szövegekörnyezete kiszámíthatatlan. Az „írástudók”, a hely, az idő, az anyagi lehetőségek és még sok minden más folytán kiválasztottak köre is szubjektív: a sorozat szerkesztőjének, Babits Antalnak lelkiismeretes és tudományos szolgálattal összeállított válogatása. Kétségtelen azonban, hogy a könyvben publikált szerzők névsora a szerkesztő ízlése, szakmai vonzalmái, kapcsolódási pontjai szerint alakultak. A tanulmá-

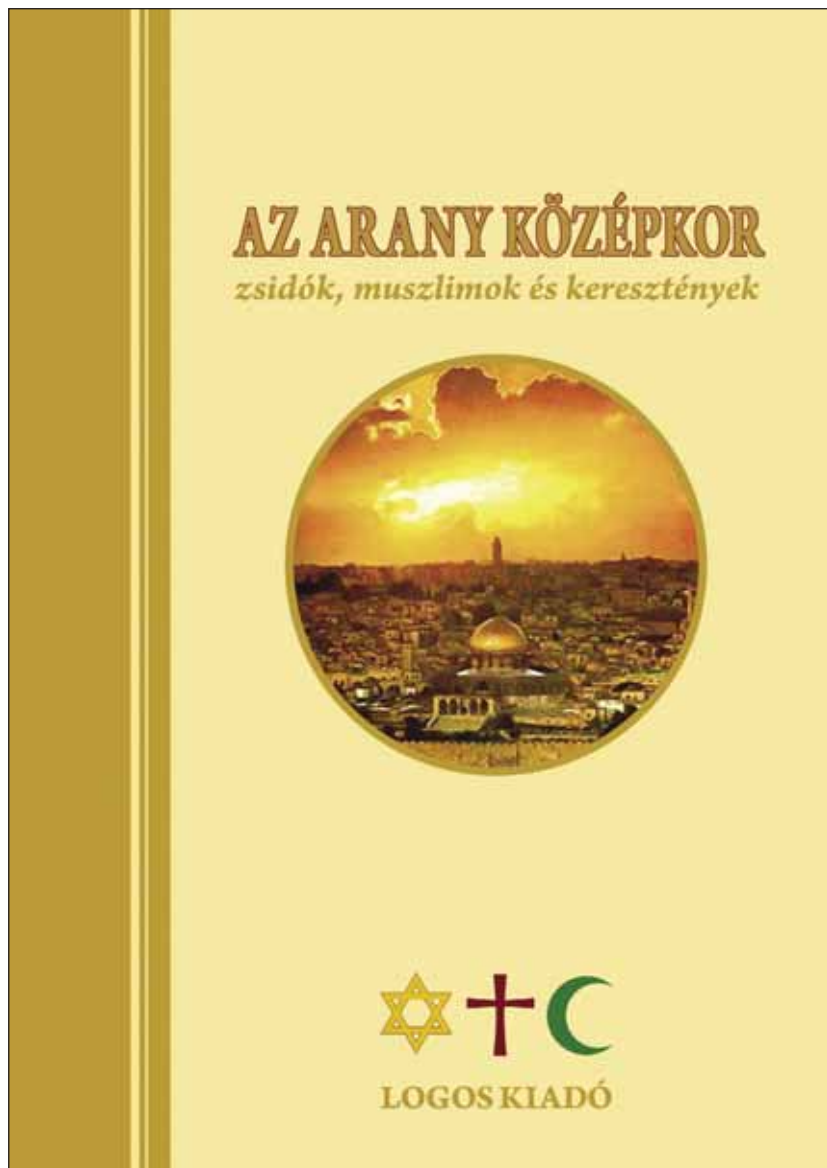
nyok írói a legkiválóbb ismerői mindannak, ami ezen könyv címe alatt ma, a huszonegyedik század elején összefoglalható a hazai tudományos életben. A szabad gondolatot tükrözi kiválasztásuk, például a több mint száz évvel korábban élt Kaufmann Dávid megidézése.

„Maimonidész tehát az igazi jutalmat azonosította a kizárólag filozófiai kontemplációval (és nem a cselekedetekkel, parancsolatok megtartásával) keresztül megszerezhető intellektuális tökéletességgel” – olvashatjuk a tel-avivi Bar-Ilan egyetemen doktorált Balázs Gábornak Az emberek közötti egyenlőségről című, merészen izgalmas tanulmányában. „Maimonidész vallási szempontból igencsak radikális álláspont mellett köteleződött el, amikor a vallásgyakorlat szerepét a túlvilági jutalom elérésében szükséges, ám nem elégséges feltételnek minősítette” – írja, utalva arra, hogy Maimonidész „mózesi” elhivatottsággal, kíméletlen éleslátással, példamutató igazságkereséssel tárja fel a tömegek befolyásolásának, nevelésének technikáit.

A száz évvel korábbi időkből meghívott nagy tekintélyű vendég hatalmas aurája másokat is bevilágít. „Ahányszor egy Istennek tulajdonítani vélt tulajdonságról megbizonyosodik, hogy az tőle távol tartandó, annyiszor lépünk egyet előre az Isten-ismeret képzeletbeli lépcsőfokain” – írja a zseniális Kaufmann, az „időből” jött vendég, korok szellemi irányzatainak tanúja és csinálója. Néha úgy tűnik, hogy a saját kiválasztott népe körébe települt testetlen, anyagtalan Örökkévaló a zsidóság szellemi megnyilvánulásaiban ölt testet. Ennek megfelelően állítja Staller, hogy „a zsidó filozófia korai (de olykor még ma is fellelhető) rabbinikus felfogása az, hogy a kabbala lenne a voltaképpeni zsidó filozófia”. Vita tárgya lehetne Babits Antalnak Az arany középkor mestere, Maimonidész a hit és tudás szolgáltatásában című tanulmányában tett megállapítása: „(…a középkori zsidó filozófusok és kabbalisták műveinek tanulmányozása), valamint a szöveg felszíne alatt meghúzódó mélyebb értelem kódolt (kabbalista) módja sokakat elriaszt.”

Valóban, Isten megértése a tagadásokon keresztül hasonló ahhoz, amiről Babits is ír: „Maimonidész A tévelygők útmutatójában egy filozófiai mestervágással jóval a modern filozófiai gondolkodást megelőzőve bevezeti a proto-»transzcendentális érvelés« módszerét, és ezzel relativizálja az egyik legnehezebb bölcséleti kérdést.”

(folytatjuk)

exkluzívan kezelt egyetemi jegyzet-re emlékeztet. Dekoratív, arany, okker, vörös színekben játszó puha fedeles címlapja egyszerű, a könyv tartalmára mutatóan lényegre törő, ugyanakkor a három nagy világvallás bölcsőjének tekintett miniatúraszzerű Jeruzsálem-látképével figyelemfelkeltő is. Különösen azok az egymás mellé helyezett szimbólumok. A Dávid-csillag, a kereszt és a félhold békés egymásmellettsége

se nem ügyes fogás, szellemeskedés, retorikai játék csupán. Filozófiai értékekre, józanságra, bölcsességre való célzás, de célzás az európai sötét középkorból arany színekkel kiemelkedő ún. spanyol korszakra, a zsidók és arabok sokat emlegetett békéjére a napfényes Andalúziában vagy Kasztíliaiban. Arra a korszakra gondolunk, melynek egyik szereplőjéről Simon Róbert, az irodalomtudomány doktora, a Korán fordítója így ír:

A magyar zsidó–keresztény párbeszéd előfutáiról

(Folytatás a 3. oldalról)

hitközség dinamikusan fejlődött, többek között jótékony egyetek alakultak, felépítették a menházat, kezdeményezésére Komáromban megalapították a Dunántúli Rabbiegyesületet, a haladó zsidó közösségek rabbijainak érdekképviseleti szervezetét, amelynek elnökévé Schnitzer Ármint választották. Ugyancsak ő lett az elnöke később az Országos Rabbiegyesületnek is. 1914 decemberében hunyt el.

Pap Gábor 1895. november 2-án halt meg. A Komáromi Zsidó Hitközség 1895. november 3-án tartott közgyűlésének jegyzőkönyvébe a következő sorokat jegyezték be: „Elnök jelenti, hogy Pap Gábor, a helybeli ev. ref. egyházközség lelkésze, a dunántúli egyházkerület püspöke, kir. tanácsos, a főrendiház tagja, a nagy tudományú egyházfő és legnemesebb emberbarát f. hó 2-én társadalmunk nagy fájdalmára megszűnt élni. Kérdezi, mennyiben óhajt a hitközség képviselőtestülete részt venni a megdicsőült nagy férfiú folyó hó 5-én történő temetésének gyászszertartásán. A jelentést fájdalmas részvét megnyilatkozása mellett tudomásul vétetvén kimondja a Közgyűlés, hogy a temetésen testületileg képviseli a hitközséget, koszorút küld a ravatalra és részvétét fejezi ki átíratilag is a gyászoló családnak és az egyházközség gondnokságnak.”

A Hitközségi Híradó 2009 novemberében a keresztény–zsidó párbeszéd fontosságáról tartott konferenciáról szóló tudósításában az olvasható, hogy „Pap Gábor személyében a XIX. században egy olyan kiváló

református tudós és humanista tevékenykedett, aki a napjainkban szélsőséges nézeteket vallókkal szemben a kereszt(y)én(y)séget nem kirekesztő, hanem a testvéri szereteten és tolerancián alapuló eszmének tartotta, s ebben a szellemben cselekedett egész életében. Napjainkban, amikor ismét kísért a sötét múlt, egyre erősödik az antiszemitizmus, nő a holokausztagadók, valamint a szélsőséges eszméket terjesztő csoportosulások száma – köztük olyanoké is, amelyek éppen a kereszténység nevében terjesztik a gyűlöletet, ezáltal éppen a keresztény eszmét járva le és csúfolva meg –, különösen fontos a keresztény–zsidó párbeszéd szorgalmazása. Nem kevésbé fontos és sürgető a politikusok és közjogi méltóságok, valamint a keresztény egyházak képviselőinek nyílt állásfoglalása, a beteges eszmék és azok terjesztőinek nyílt elutasítása.”

Tehát Schnitzer Ármint és Pap Gábor személye példa, üzenet lehet ma is. Jó látni azt, hogy emléküket nem feledik. A révkomáromi Selye János Gimnáziumban hagyományra vált, hogy egyes tantermeket példás munkásságot kifejtett emberekről neveznek el. Nemrég ünnepélyes keretek között termet kapott Schnitzer Ármint is. Pap Gábor nevét pedig egy református missziói központ őrzi Hajmáskéren. Komáromi sírköve mellett Ihász-pusztán pedig egy bazalt emlékkő emlékeztet rá, hirdelve azt, hogy a magyar zsidó–keresztény párbeszéd előfutáiról nem szabad elfeledkeznie az utókornak.

– kerecsényi –

Megint mindent megtesznek...

„A magyar kormány mindenkor garantálja a hazánkban élő vallási vagy más kisebbségek jogait, és minden tőle telhető megtesz biztonságukért, azért, hogy emberi méltóságukban ne érhesse őket sérelem” – kommentálta a külügyi tárca azt a tényt, hogy Lenhardt Balázs volt jobboldali országgyűlési képviselő elégetett egy izraeli zászlót a Külügyminisztérium előtt. A megmozduláson eközben „Mocskos zsidók” és „Auschwitzba velük!” kiáltások hallatszottak.

(MTI-fotó Kovács Tamás)

CSOMÓS RÓBERT

Szemelvény a Lówy-udvar legendáiból

Sok mesét, füllentést, még több igaz történetet tudok én egy, az idők izzapjába merült elmúlt világból, a nagyapám idejéből. Mert hiába a hír, információözön, ami mostanában zúdul ránk, annyi csodás történés nem esik napjainkban az egész földkerekségen, mint amennyi a régi öregek szájából a hajdan híres-neves miskolci Lówy-udvar legendáiból maradt ránk. Drága dolog volt ám akkoriban a petróleum, pláne a villany – már akinél létezett –, az még drágább. A téli esteiken hamar lámpát oltottak a szegény iparosemberek lakásaiban. Ilyenkor mi, unokák otthon körbeültük nagyanyót, aztán a konyhai tűzhely rőt fényénél volt idő mesélni. Borsszem Jankó, háromlábú parázsevő táltos ló, falánk-fekete farkas, csizmás kandúr, ravaszdi róka, aranyat köpő számár, terülj-terülj asztalkám, és persze Paprika Jancsi. Ha a mese itt-ott félbeszakadt, ki-ki egy-egy darab héjában főtt sárgás, még gőzölgő ellakrumplit kaphatott ki a hokedlin elhelyezett kék zománc nagy lábosból, megfújta meg szóta, és ha még libazsír is került hozzá, akkor egyúttal a vacsora is megvolt. Komótosan éltek akkoriban az emberek, na meg annyi volt a zsidó ünnepek, mint a kiskutyában a bolha. Úgy követték azok sorba egymást, mint a tarka kis vadkacsák az anyjukat a Sajón.

Nemzedékek óta volt oltalma a szegény zsidó iparoscsaládoknak a Rudolf huszárlaktanya szomszédságában a nagy sárga egymeletes ház, azt azonban, hogy a Lówy-udvar mikor, kinek épült és miért hívták éppen Lówy-udvarnak, senki, még nagyapó sem tudta megmondani. Tény azonban, hogy ez a körfolyosós rogyadozó épület teljesen ökonomikus volt, akár a világból kiszakadva is önálló életet tudott volna élni. Na persze ezt csak gazdaságilag kell érteni, mert mi, gyerekek hová lettünk volna a Búza tér, pláne a Sajó nélkül.

Egy lankás domboldalra felmászó kiserdő mellett állott a Lówy-udvar. Nekünk, gyerekeknek olyan volt, mint egy szélben ringó ágra épült, meleg madárfészek. Bárhova is kukkantott be az ember gyermeke, biztos lehetett benne, hogy még meleg, finom leveles tésztaból készült pogácsát, cukros vagy lekváros kenyeret nyomtak a kezébe, mert szorgalmas, jószívű emberek lakták a Lówy-udvart. Persze ezért nem ártott az óvatosság, mert sok helyen kezelt kellett mosni, sőt olyan lakás is akadt, ahol a szíves kínálás előtt akár a loboncát is megfésülték az ember gyermekének.

Héj, ti felkapaszkodott, uraskodó mai zsidók! A fürdőszobával, sőt esetleg jakuzzival, szaunával meg egyebekkel! Be sem engednétek szép lakásaitokba azt a maszatot, szurtos kölyköt, aki én voltam egykor. A Braunstein néni viszont beengedett, sőt becsalt a csapdájába. Elkaptott, és a klottgatást lerántva rólam, zsupsz bele a hatalmas bádog áztatófazékba! Forró vízzel, büdös háziszappannal, síkárkefével, durva háziszóttas türelközővel esett nekem, mégis be-be-kukkantottam hozzá máskor is, mert házikenyérből olyan finomat senki sem tudott sütni, mint a természetes Braunstein néni. Ő aztán nem sajnálta rá a szilvalekvárt vagy a drága kristálycukrot. Tellett neki, legalábbis tavasszal és ősszel, amikor esett az eső, mert férje, a rézszeges Braunstein bácsi éppen a bádogosipart üzte.

Részeges zsidót Miskolcon senki sem látott, pláne nem a Lówy-udvarban. Braunstein bácsi sem volt garázda: ha kissé kaposatosan jött haza, csak kiült az udvarba, és egy koszoslamú dudán – ha jól emlékszem, tárogatónak hívták – bánatos kuruc dalokat eresztett szélnek, de leginkább a kállói rabbi nótáját, a Szól a kakas

már című dalt szerette. Braunstein bácsinak mégis az ital lett a végzete, egyszer leesett egy háztetőről, ahol az ereszt javította. A Lówy-udvarban rajta kívül volt még egy bádogos – céhből kizárt, iparlevél nélküli kontrá legényember –, a keszeg Blum Gábor, mégis mindenütt folytak az ereszcatornák.

– Jól van ez így, ahogy van.

Ezt szokta mondani még életében a Braunstein bácsi. Így rendelte, rendezte ezt az Ő bölcsességében az Örökkévaló. Mert ha rendben menne minden, csak egy-két vájdlingot, mosóteknőt lehetne megtölteni a nagymosáshoz szükséges esővízzel, és az asszonyok perlekednének rajta, hogy ki lenne soros. Így minden családnak megvan a maga kijelölt, megszokott helye – egy-egy luk az ereszcatornán –, nekik is jobb, meg én is több bádog mosófazekat tudok eladni.

Nekünk, gyerekeknek is megfelelt ez a leosztás, nyári zivatarok alatt és után válogathattunk, fűrdhettünk a Niagarák sokaságában. De nem ám csak saját fürdője, a hátsó traktusban állatkertje is volt a Lówy-udvarnak. A tíz csendőrkalpra elegendő tollat lengető Márton kakas volt a legfélelmetesebb csúcsragadozó, nem volt ajánlatos védenieit, a csibéiket terelgető kotlósokat zargatni. Márton, ha kedve tartotta, még a karéj kenyeret is kiverte annak a kezéből, aki nem hozott neki a fűtésére szánt kukoricacsutkákról lemorzsolts szemeket és tartotta alázattal hatalmas, tűzpiros taréjjal koronázott felsőjeze elé. Agresszióban méltó társa volt Bandi, a gúnár, na és ne feledkezzünk meg Bonifácról, a pulykakakasról sem. Ők hárman uralták a hátsó udvart, jaj volt annak a gyereknek, de a rántani való csirkét pécéző háziasszonynak is, akire Ők együttesen rátámadtak. Na és persze ott volt még Dávid, a Schwimmer bácsi szamara, aki ha nem volt befogva az utcai edényárus kocsiába, akkor a tenyérynél legelő okán örökös harcban állt Góliáttal, a Tausz család bakkecskéjével. Az én korosztályom, lányok és fiúk, rajta és Böskén, a tejelő kecskén világozdunk fel a természetes szaporulat titkai felől.

De nem is ezt akartam elmesélni, hanem azt, hogyan építettünk mi hőembert 1935 zimankós télén. Nagyfiú voltam én már akkor, jövőre az iskolába íratás ténye fenyegetett, csapatunk vezére pedig, a később bútorgyárossá avanzsált Ali, Győri Alfréd, akkor már a második elemi ismételte. Ali azért bukott meg és nem tudott írni-olvasni, mert a szerencsejátékok híve volt, zsebei agyaggolyókkal, patkószegekkel voltak kitömve, sőt azzal dicsekedett, hogy a Búza térén már nagy pénzekben, kétfilletes érmekkel snúrozni is szokott a cigánygyerekekkel.

Szóval hát chanukka után pár nappal arra ébredtünk, hogy fehér paplan borítja be nemcsak a Lówy-udvart, de az egész bejárható világot, a Búza tértől a Szentpéteri kapuig. Tartotta magát a hideg, megállt a hó a domboldalon, a sárgarépa, a kopott cirokseprű és a módosabb zsidók domboldalra kapaszkodó házai felé tartó kocsiokról lehullott két TATAI BRIKETT (Tojásszén! Emlékszik-e rá még valaki?), a hőember szemei, orra, szóval az összes kellékek mind-mind megvoltak.

Hát stratégiai tévedés nem csak a hadseregnél van! Magasan fenn a domboldalon kezdtek görgetni a hógolyót, s akkora lavina zúdult a lécekből, bádogból tákoltt tyúkketreczekre, hogy csak na. A ház apraja nagyja és a huszárlaktanyából mozgósított önkéntes egység (a környék cselédlányainak udvarló vitézek) fél napig lapátoltak, míg a méltatlankodó tyúkokat, kacskákat, libákat ki lehetett szabadítani. A hibán okulva

azonban a második hőember már olyan jól sikerült, hogy a segítség fejében a családoknál poharazó huszárok is megbámulták. Lószórból bajszt is kapott, így aztán nagyon hasonlított az adóhivatal félelmetes levélkézbesítőjéhez, Cukker Adolf bácsihoz. Mások szerint a távoli Németországban ágáló Hitler Adolfhoz is hasonlított, akitől viszont nem félt senki. Próbáljon csak Miskolcon hepciáskodni, mondta nagyapó, majd a magyar huszárok nyeregbe pattannak és megmutatják neki, hol lakik a magyarok istene!

Február közepéig tartotta is magát a hideg. Adolf büszkén, rártartian gögölt a ház sarkában, nem csoda, hiszen már cillindere és pipája is volt. Körülötte a letaposott hóban zajlott az élet. Hogy a fűtéshez használt kukoricacsutka, pláne a fahasáb elfogyott, azt mi, gyerekek észre sem vettük. Vacsora után zsupsz be az ágyba, aztán reggel vacogva ugyan, de gyorsan ki a szabadba. Igaz, a húsleves, a sötét eltűnt az étlapról, de a tízórára, uzsonnára kapott sült alma, a héjában főtt krumpli és a zsíros kenyér még tartotta magát. Fürdeni is egyre ritkábban kellett, aranyélet volt ez, legalábbis mi úgy hittük. Fagyi ugye nincs télen amúgy sem, a cukrászda jégvirágos ablakán meg nem lehetett belátni, így a krémes csábítása sem rontott a hangulatunkon, nem is igen értettük, miért sópánkodnak annyira a felnőttek. A velem egy ágyban alvó hároméves unokaöcsém az én felügyelet mellett akkoriban kezdték kiengedni az utcára, reméltük, örökké tart majd ez a gyöngyélet.

Am az egyik reggel gyanús neszerek ébredtünk. Az utcán a zajtalanul sikló szának helyett szekerek zörögtek, a jégcsapok („akik” eddig a fagyaltot pótolták) lefogyva, megrövidülve kapaszkodtak az ereszebe, Adolf olvadozva, magába roskadtan állt, délben még makacsul tartva a pipát, de estére azt is kiejtette a szájából. Minden iparosember talpon volt már, de legjobban az esernyőkészítő műhelyben szorgoskodtak, na és persze az én nagyapám, a kefékötőmester sem hanyélt már. Vége lett a tarokk-kártya mellett átpipázott délelőttök, az álmos mesedélutánok, korai lefekvések, a későn kelések hosszú sorának. Az asszonyok sem értek már rá az ajtó elé kiállva pletykálkodni, megszűnt a szomszédolás, helyét a kotlósültetés, a libatömés, a hagyma- és retkedugványok kiültetése, a kertészkedés foglalta el. Mi, kisebb csemeték, akik nem jártunk iskolába, de a drága óvodába sem voltunk beíratva, szabadon, mondanám felügyelet nélkül bitangoltunk, azazhogy nem egészen. Mert az előbbi felsorolásból kifelejtettem a szépségű kutyákat. Az ő ugatásuktól zengett az udvar, az éjjeli zenét is ők adták, a vezérük pedig a legnagyobb fogak jogán Pufi, a mi kutyánk volt.

Pufi világháborús hős, géppuskát húzó, vöröskeresztes kötszeres dobozt hurcoló kutya volt, ezért is került – állami nyugdíjjal – a sok kitüntetéssel büszkélkedő nagyapámhoz. Pufinak a legnehezebb időkben is kijárt a főtt pacal, mégpedig jókora porció, és abból a finom, sós vízben főtt csemegéből senki, a legéheesebb kis unoka sem nassolhatott akár egy falatot sem, mert a becslület az ugye becslület. A Magyar Államkincstár, azaz a Magyar Királyi 39. Debreceni Honvédi Gyalogezred hadtápbiztosza minden hónapban elküldte a 22 (azaz huszonkét) „rengeteget” – így hívták az időben a pengőt –, azt pedig a nagyapám az utolsó fillérig Pufi táplálására költötte el. Mikorra én öt éves lettem, a pacalt már nagyon sokáig, nagyon puhára kellett főzni, mert Pufi csak úgy maradhatott vezér a kutyák közt, hogy azok nem

Olvasói levelek

Búcsú Erikától
(Egy holokauszt túlélő tragikus sorsa)

Kedves Erika!

Váratlan volt a távozásod! Bízunk benne, hogy néhány évig még együtt élvezhetjük a versek szépségét, együtt hallgathatjuk a magnóról szóló kedvenc zeneszámaidat.

Sajnos nem így történt. Nemrégiben elköltöztél az általad áhított világba, ahogy Vágyódás című versedben írtad: „Vágyom én egy szebb világ után, hol nincs szenvedés, csak nyugalom” ... „Hol jószág, megbecsülés várna, honnan száműzve a megvetés”. Fáradt szíved megpihent.

Sajnos nem születél az élet napos oldalára!

Édesapád 42 évesen Mauthausenben megölték. Édesanyád a ravenburgi deportálásból hazatérve a Vöröskereszt útján kerestett Téged, aki a gettóban voltál, de úgy leéptél, hogy annak felszabadítása után egyenesen kórházba szállítottak. A félelem – akkor 7 évesen – kiváltotta belőled az epilepsziabetegekségsúlyosabb formáját, és az egész életedet megkeserítette. Emiatt munkahelyedről többször elbocsátottak. Férjhez mentél, de a gyerekáldás örömről betegséged miatt le kellett mondanod.

Édesanyád, majd férjed elvesztése után egyedül maradtál. Rosszulléteid során mindkét bokádát eltörted, azok rosszul forrtak össze, így járóképtelen letél. Hatévi otthoni ápolás után kórházba kényszerültél. 2006 novemberétől a Szeretetrórához dolgozói – orvosok, nővérek – gondoskodtak Rólad. Türelmesen viselted sorsodat, ám az utóbbi időben a felfekvési sebeid okozta fájdalmakat – érthetően – egyre nehezebben viselted. Epilepsziádnak az időjárás ingadozása sem használt. Nem láttad a javulás lehetőségének még a reménysugarát sem. Talán mindez együtt játszott közre abban, hogy egy déli órában – 75 évesen – csendben elaludtál.

A mi szívünkben, akik szeretünk Téged, nem fogsz elaludni! Beépültél a lelkünkbe, és benne is maradsz! Kívánságod szerint temettünk el. Minden úgy történt, ahogy kérted!

Kardos Péter főrabbi és Kardos László kántor a zsidó vallás szertartása szerint búcsúztatott. A beszéd személyedhez méltó, megható és szép volt. A gyászima szívhöz szólóan, szomorúan szólt. Végül mindketten velünk együtt kísérték el utolsó földi utadra. A sírnál imádkoztak lelki üdvödért.

Nyugodj békében, Erika!

Barátnőid

Levél Sydneyből

Rettenetes időkben éltünk át. Rendszerint csak az asszony maradt életben. Férjét elvitték munkaszolgálatra, vagy az orosz fronton maradt holtteste, vagy a keretlegények kínozták halálra. Az özvegyasszony újra férjhez ment. Családneve megváltozott. Ő maga tudni sem akart róla, hogy zsidó.

És jött egy új rendszer, ahol hivatalosan a vallás nem játszott szerepet. Ellenkezőleg, megtartani a zsidó vallást nagyon nehéz volt. Új gyerekek jöttek a világra. A fiúk közül csak nagyon kevesen mentek keresztül brit milán. Megint csak kis százalék volt képes kitartani vallásánál.

Így nőtt fel egy teljes generáció Magyarországon. Hogy hány ezer hittársunk maradt elbűjva, fogalmunk sincs. Az ő gyermekeiknek, unokáiknak nincs tovább bizonyítékuk, hogy zsidók.

Mi pedig nem vagyunk térítő vallás. Ha valaki be akar mégis térni zsidónak, jobban kell tudnia az ünnepeket, szokásokat, törvényeinket, mint nekünk magunknak.

Nekem öröm olyan zsidóra találni, aki talán maga sem tudja, hogy hozzánk tartozik. Ilyen módon már sok fiatalot találtam, akik ténylegesen zsidónak születettek, csak nem tudják.

Itt mellékelek egy ilyen levelet. Az írója nem akarja, hogy a nevét közöljék. Egy rabbinak írja itt, Ausztráliában.

Tisztelt Rabbi úr!

Tizenegy éves vagyok, héberül tanulok, és a Tanachot tanulom.

Tudtomban van, hogy nem vagyok zsidó, hiszen édesanyám Kínából jött Ausztráliába.

Mégis szeretem a Tórát tanulni, és idővel akarok csatlakozni Izrael népéhez.

Tisá bövön után tudtomban van, mennyit szenvedtünk. Édesapámtól, aki Magyarországon született, hallottam, hányszor próbálták népünket megsemmisíteni.

Jelenleg próbálkozunk megeleveníteni, amin keresztülment népünk a soában.

Szeretem osztálytársaimat, összevegyülök velük, és akarok középük tartozni. Én kész vagyok magamra venni az összes törvényeket.

Отthon beszélgettünk erről. Édesanyám beleegyezik, hogy áttérjek zsidónak.

Apám próbálkozik lebeszélni. Ő beszél antiszemizmusról. Próbálkozik megmagyarázni, milyen nehéz a törvények betartása,

Én ellentmondtam neki. Megmagyaráztam, hogy szeretem a Tórát, és akarom betartani a törvényeket.

Én élvezem a hagyományokat, és valósággal zsidónak érzem magamat. Szeretném bár micvómát az ortodox úton megtartani.

És nekem csak egy szavam van egy ilyen levél olvasása után: Ám Jiszráél Cháj (Izrael Népe Éli).

Arje Singer

tudták, biz' kihullottak már a régen félelmetes rendet tartó fogai. Állítólag – a Braunstein gyerekek terjesztették ezt a hírt – Pufi már nem is látott, nem is hallott, mégis mindig tudta, hol vagyunk. Ha kimentünk a „forgalmas” kocsiótra, köhögésszerű mély ugatással jelezte, hogy az tilos, mert bizony öt-tíz percenként egy-egy ballagó szekér el-elhajtott a Lówy-udvar előtt a Sajó felé vezető úton. Jeladására vagy nagymama, vagy valamelyik közelben lebzselő szomszédasszony visszaparancsolt bennünket, így a vágyott nagyvilág egyelőre nem nyílhott meg előttünk. Peszách tájt nagyapám már a naftalinba eltett egyenruháját szelöltetve, a frontarcosok évi felvonulására készült, ahol ilyen alkalomkor Pufi már nem, mint egykor fénykorában, a Monarchia hadseregében rendszeresített, a bakák által „swarcjóskának” becézett Mg-m.

07/12 Schwarzlose géppuskát, hanem a rezesbanda két kerékre szerelt nagydobját húzta. Ám Pufi egy héttel a szép tavaszi felvonulás előtti reggelen végleg elaludt. Vadonatúj gyolcslepedőbe varrt testéért – nagyapám táviratára – a 39. Debreceni Gyalogezredtől két veterán tisztelyettes jött el, autóval vitték eltemetni a hősök parcellája mellett, de a kerítésen kívül, mert ugye ha hős is, mégiscsak kutya volt.

Mindezt csak azért írom meg, mert a világháborús hős, sokszorosan kitüntetett nagyapámnak és a családjának nem járt ki ez a végtisztesség, nekik nincs is sírjuk. Nagyapám, nagyanyám és a családjá, anyám testvérei és az ő gyermekeik, a kis unokák por és hamu lettek. Őket nem tisztelte meg a Haza, hiszen nem kutyák, „csak” zsidók voltak!

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITA-PHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés miniimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. Tel.: 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhöz megyek. 06-20-551-4580.

Otthoni szakápolást vállalunk Budapest területén, szükség esetén egyedi szakorvosi ellátással és gyógyászati segédeszközök helyszíni telepítésével. Együttműködünk a házi orvossal, kórházi szakorvosokkal. Kóser étkezést is biztosítunk. Szakmai működési engedéllyel és felelősségbiztosítással rendelkezünk. Tartós megrendelés esetén árkedvezményt adunk. E-mail cím: alarmcentrum@alarmcentrum.hu, 24 órás telefon: +36-30-443-1016.

Szines és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammot I.-ben, a II., VI., IX. kerületekben. Messinger Miklós, 06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Licites eljárással eladó ingatlanok!

Bp. III., Czetz János u. 67. sz. alatt 30 m²-es garázs. Kiküldési ár: 2 000 000 Ft.

Gyömrőn 730,35 m²-es kastély 9398 m²-es telekkel és 9758 m²-es kerttel. Kiküldési ár: 95 000 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 604 m²-es telek. Kiküldési ár: 3 900 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 603 m²-es telek. Kiküldési ár: 3 860 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 620 m²-es telek. Kiküldési ár: 4 000 000 Ft.

Sárbogárd, Ady Endre úton 38 m²-es, egyszobás, komfortos öröklakás. Kiküldési ár: 3 900 000 Ft.

Göd, Teleki Pál utcában 535 m²-es telken 53 m²-es, kétszobás, összközműves, teljes lakóingatlan melléképülettel (9,4 m²). Kiküldési ár: 12 000 000 Ft.

Az ingatlanokról a 30-355-9541 vagy a 30-217-3460 telefonszámon lehet érdeklődni munkaidőben.

VIII. kerületi, Blaha Lujza tér melletti, 55 m²-es, pompás lakóingatlan kottán fél áron eladnám. Csak meg-

bízható egyének jelentkezését várom, zsani01@t-online.hu

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Most nagyon kell az önkéntes munkád és segítségével! Önkéntes munka Izraelben 2013. január 5-től 26-ig. Jelentkezés: Deutsch János, 06-20-233-8454, ljano@freemail.hu

Pöttyös bögréjétől a hagyatékaig felvásárolom, lakását kiürítem, kívánság szerint kitakarítom. Harsányi Ildikó, 06-30-209-3463.

ALBÉRLETPONT Ingatlaniroda kiadó és eladó ingatlanokat keres! Tanácsadás, bérbeadás, értékesítés, ingatlankezelés. Kiss Mónika vezető referens. 06-70-383-5061, 351-9578.

Középkorú hölgy külföldön takarít-

tást, idős- és beteg gondozást, háztartásvezetést vállalna magyar családnál. Tel.: 06-20-948-2793.

Középkorú nő betegápolást vállal otthalkással. 06-20-322-1937.

Családsegítő szolgáltatást (bevásárlást, gyermekfelügyeletet, főzést, társalgást stb.) vállal gépkocsival rendelkező, középkorú, diplomás, izraelita hölgy hasonló családnál. Tel.: 06-70-396-5293.

Órajavítás, antik órák teljes restaurálása, esetleg oda-vissza szállítással. Órák, elemek, csatok, óraszíjak (erős csuklóra is) nagy választékban. Tel.: 06-70-505-5620, napközben. VII., Garay u.-Murányi u. sarok, a Garay térenél. Jung Péter. Web: www.jungoras.hu

HÁZASSÁG

Salom komoly társalkodót. Fülöp Zsuzsa. Telefon: 06-20-934-9523. E-mail: zsuzsa194705@t-online.hu

Magda néni emlékére

Előttem egy fénykép.

Egy bát micván készült fénykép, amelyet modern korunk technikai újításával, az iPaddel készítettem a Bethlen téri zsinagoga kultúrtermében. A fotón három nő: a nagymama, az édesanya és az unoka látható.

Elrabolt, elragadt, rögzített pillanat, megörökítendő a múlt idő gyorsaságát.

Az unoka belenéz az optikába. Az anyuka maga elé mered, és egy kicsit tekintete a jövőt kutatja.

A nagymama ösen, még mindig kisimult arccal, de már „útra készen”. Amint írtam, bát micván vettünk részt, az unoka bát micváján. Egymás mellett három generáció.

A nagymama, Magda, tradícióistizelő család sarja. Első férjét a holokauszt pokla nyelte el. Házaságából született fiát majdani második férje, a csodálatos Kerényi Tivadar adoptálta. Magda néni, a nagymama akkor, a 40-es évek közepén, újból családot alapított. Lányja született, Ági.

Ági osztálytársam volt a Zsidó Gimnáziumban. Ismerem, ismerem

az egész családot. Magdát, vagy ahogy hívtuk, Magda nénit. Bölcs, szép, intelligens, gondolkodó zsidó asszony. Felelősséggel nevelte mindkét gyermekét. Unokái ágya szélére odaült minden este, s mielőtt elaludtak volna, elmondta velük a S'má Jiszroel. Megtanította nekik a zoltárköltészet egyik legszebb mondatát: „Hiné laj jonum völaj jison sajmer Jiszroel” – „Íme, nem szunyad, nem alszik Izrael őrzője”.

Magda néni visszaadta lelkét alkotójának.

Értékes, gyönyörű, de fájdalommal is teli életet zárt le a rohanó idő és a kegyetlen halál.

Zichroná livráchá!

sch. a.

Kerényi Tivadarné temetésén Schöner Alfréd főrabbi és Fekete László főkántor végezték a szertartást. Az elhunytat gyászolja lánya, Ági, fia, Jancsi, veje, Iván, unokái: Judit, Noi, Andrea, Gyuri és felesége, Ildi, dédunokái: Anna, Dominik, Balázs, Dan és Noa, valamint itthon és külföldön élő családtagjaik.

Programajánlat

JANUÁR

Generációk Klubja (VI. ker., Hunyadi tér 3. félemelet)

7.: A klub vendége a körzet elnöke, Gervai László

14.: Deák Gábor: Mispochológia felsőfokon...

21.: Breuer Péter Közel-Kelet-szakértő előadása a másnap kezdődő izraeli választásokról, esélylatogatás

28.: Tu bisvát, azaz gyümölcszeder a fák újjévére, levezeti Vencel György kántor

Az előadásokat minden alkalommal hétfői napon, 15 órától tartjuk. A csütörtöki gyógtorna és fejlesztő foglalkozás a szokott időben látogatható!

Spinoza Színház (1074 Budapest, Dob u. 15.)

12. (szombat) 19 óra: Pilinszky-Kaszás Attila. Zenés est

13. (vasárnap) 19 óra: Én nem vagyok magyar? Zsolnai Júlia

14. (hétfő) 19 óra: Örkény-est. Áron László

15. (kedd) 19 óra: Bächer-est. Kórház-mazurkák. Bächer Iván, Gyabronka József

16. (szerda) 19 óra: Tennessee Williams: Glass menagerie

17. (csütörtök) 19 óra: Ungváry Rudolf, Andrassew Iván

19. (szombat) 19 óra: Alt duett. Bach Szilvia, Tallós Rita

20. (vasárnap) 19 óra: Szerlemem, Sárdy. Derzsi György

21. (hétfő) 19 óra: A fiú a tükörből. Makranczi Zalán, Perjés János

22. (kedd) 19 óra: Odesszai kocsmadalog. Jávori Ferenc, Dunai Tamás

23. (szerda) 19 óra: Jordán 70. Jordán Tamás, Murányi Péter

24. (csütörtök) 19 óra: Ungvári Tamás estje

26. (szombat) 19 óra: Bach Szilvia kabaréestje

27. (vasárnap) 19 óra: Frida. Herczenik Anna, Habetler András, Neumark Zoltán

28. (hétfő) 19 óra: Karinty, a Frici. Székelyi József

29. (kedd) 19 óra: Talmud, Tóra és a többiek

31. (csütörtök) 19 óra: A médium hagyatéka. Breiner Tamás

Herman Klub (1075 Budapest, Síp u. 12. fszt. 413-5571, 413-5524)

9. (szerda) 14 óra: Operett-délután vendégekkel

10. (csütörtök): Filmklub

16. (szerda) 14 óra: Logikai játékok, vetélkedő

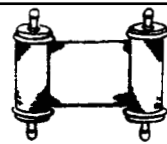
23. (szerda) 14 óra: Zenés műsorunkban Lovas Tamás és barátai lépnek fel

24. (csütörtök): Filmklub

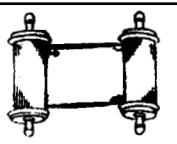
30. (szerda) 14 óra: Idősek védelmében – bűnmegelőzési tanácsok. Vendégünk Gönczi Péter, a Hitközség biztonsági szolgálatának vezetője

FELHÍVÁS

Tájékoztatjuk kedves előfizetőinket, hogy 2013. január 1-jétől az újság ára egy évre belsőre 4800 Ft; külföldre 6800 Ft; USA-ba, Izraelbe, Ausztráliába stb. (légiposta) 7500 Ft.

IMAI DÓK

Templomok	Péntek este Jan. 4.	Szombat reggel Jan. 5.	Péntek este Jan. 11.	Szombat reggel Jan. 12.
Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	17.30	10.00	17.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	16.00	9.30	16.00	9.30
Vasvári P. u. 5. (lubavicsi)	17.30	9.00	17.30	9.00
Thököly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	17.00	9.00	17.00	9.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagytváros u. 4.	16.00	8.00	16.10	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Bérekocsis u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	16.00	8.00	16.10	8.00
Alma u. 2.	16.00	8.45	16.10	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	15.30	7.30	15.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	17.00	9.00	17.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Desseffy u. 23.	16.00	9.00	16.10	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Lauder iskola (Budakeszi út 48.)	18.00		18.00	
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.30		17.30	
Vidéken				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	17.00		17.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.00	9.00	17.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	15.50	8.00	16.00	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	15.50	8.00	16.00	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	16.00	8.00	16.15	8.00
Pécs (Füred u. 1.)	17.30	10.30	17.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.00	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	17.00		17.00	

NAPTÁR

Január 4. péntek

Január 5. szombat

Január 10. csütörtök

Január 11. péntek

Január 12. szombat

Tévét 22.

Tévét 23.

Tévét 28.

Tévét 29.

Svát 1.

Gyertyagyújtás: 3.48

Szombat kimenetele: 4.59

Újholdhirdetés

Jom kippur kátán

Gyertyagyújtás: 3.56

Szombat kimenetele: 5.07

Újhold

Csillagról csillagra

[...]

Az EL AL 366-os járatán közeledem Tel-Aviv felé. Próbálok összerakni az elmúlt másfél-két hét apró mozaikjait, s megfogalmazni, hogyan is kerülök a Boeing 737-700-as 23B ülésére.

Amikor a ZIZILEND blog megírta, hogy hazautaztam, nem voltam benne biztos, hogy a közeljövőben újra a Negba utcát kopogatom majd Ramat-Ganban. Bár az 5-ei repjegy a zsembemben volt, egészen tegnap délutánig halogattam a nagy döntést.

Nem szoktam feladni a dolgokat, megráztam magam a vegyész szak legkiábrándítóbb pillanataiban, s összeszorítottam a fogam a doktoranduszi évek legkilátatlanabb periódusaiban. Hogy a barátnőmet idézzem, van ebben a mostani visszatérésben egyfajta megmagyarázhatatlan küldetésűdát is...

S mit hoztam magammal Budapestre. Két kép égett bele az elmémbe, melyeket valószínűleg hosszú ideig nem feledek el.

Pár nappal megérkezésem után elhangzott egy beszéd a magyar országgyűlésben, amelyre az első, nyilvános reakciók egyike egy „sárga csillagos flash mob” volt a Parlament épülete előtt. Nem tudtam otthon maradni, s bár nem nagyon emlékszem arra, hogy valaha is kimentem volna hasonló jellegű megmozdulásokra, ott volt a helyem.

Első kép: Álltam ott a Kossuth téren, körülöttem sárga csillagos emberek: idősek, középkorúak, fiatalok, gyerekek... Nem akartam elhinni, hogy ez megtörténik, a városban, ahol 12 éve élek, ahol egyetemre, dolgozni jártam... Rakéták, légiriadó, buszrobantás nyomasztó élményeivel felvértezve „hazatértem”, s sárga csillagot aggatva rám, listába foglalnak... Nem értettem mi történik... azaz dehogynem...

Második kép: A spontán tüntetésről

elmenőben felszálltunk a 2-es villamosra. Egy idős bácsi magán hagyta vagy felejtette a Dávid-csillagot. Az utasok jöttek-mentek a járművön, s senkit nem rémisztett meg a látvány. Közömbösen haladtak el mellette az emberek. Mintha természetes dolog lenne 2012 Magyarországon, hogy egyesek ilyen sárga jelet viselnek... Ültem ott a Duna-parttal párhuzamosan kanyargó sárga villamoson, pár méterre a sárga csillagos bácsitól, s valami örökre megváltozott, egy illúziót ismét elvesztettem... s ezen az érzésen nem változtatott a vasárnapi NEM tüntetés sem.

Feltöltödni mentem Európába... s a negatív, csillagos élmények mellett rengeteg erőt kaptam nagyon sokaktól.

[...]

Nem túlzok, ha azt írom, más, általam elképzelhetetlen érzés volt ezzel a ránk aggatott sárga csillaggal felszállni az izraeli légitársaság csillagos gépére...

Jöjjenek az analmas, negatív hírektől mentes szentföldi napok...

(Dr. Paszternák András weboldaláról)

Hírek, események röviden

– Hálás köszönetemet fejezem ki mindazoknak, akik részt vettek a születésnapomra rendezett ünnepségekben, vagy jókívánságaikat más formában fejezték ki. Dr. Domán István főrabbi, az ORZSE professzora.

– A HDKE (Páva utca 39.) január 13-án, vasárnap, 17 órakor megemlékezést és kiállítás nyit meg a doni áttörés 70. évfordulója alkalmából.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek

Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

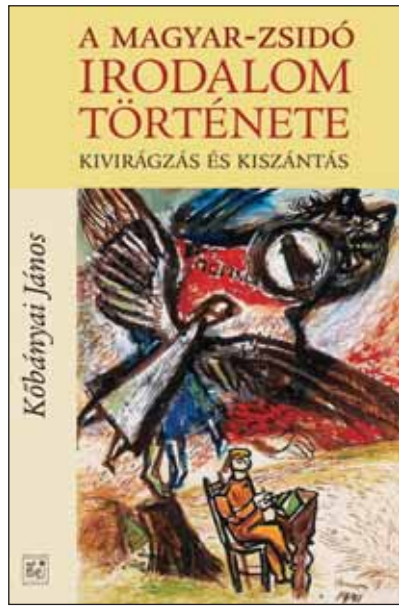
(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

MEGJELENT!

„Ebben a munkában érvényesítem mindazt a tapasztalatot, amit az általam 1988-ban újraindított Múlt és Jövő folyóirat, majd 1994-től az azonos nevű könyvkiadó létrehozása óta mint a tanítványai előtt egy leckével járó tanító szerezttem. E pozícióból adódóan sokszor ereszkedtem le a magyar-zsidó irodalom Atlantisz-világába, hogy onnan mindannyiszor kincseket mentsek a felszínre. Tizenöt éven keresztül folyamatosan írt tanulmányaimat, elő- és utószavaimat egészítettem ki, formáltam egészséges szöveggé a könyv második – ha az első az általános, akkor ez a különös – részében. Ugyanis a kiadó programját egyre tudatosabban (több mint 200 könyvről van szó) úgy állítottam össze, hogy reprezentáljam, kanonizáljam és a világ kulturális emlékezetébe véssem a magyar-zsidó iro-

lom – élet – örök érvényű nyomait. Ha kiszántatott Magyarországról, termékeny magvai szóródjanak szét az egész világban!”

Chanukka Varsóban...

A varsói elnöki palotában Bronislaw Komorowski köztársasági elnök chanukka alkalmából vendégül látta a lengyelországi hitközségek, intézmények vallási és világi vezetőit. A gyertyagyújtással egybekötött fogadásra a helyi Lauder-iskola növendékei ünnepi dalokat énekeltek. A gyertyákat Michael Schudrich országos főrabbi gyűjtötte meg az államfő „segítségével”. Képünkön Bronislaw Komorowski és az országos főrabbi.

Lengyelország: Betiltott kásrut

Menachem Margolin rabbi, az Európai Zsidó Szövetség (angol rövidítéssel: EJA) főigazgatója nyilatkozatban szólította föl a lengyel és az uniós vezetőket, hogy segítsenek megváltoztatni a kóser mészárszékeket betiltó lengyel alkotmánybírósi döntést.

Felhívásában a rabbi egyebek közt arra hivatkozott: tudományosan – az állati idegrendszer kísérleti ellenőrzése révén – igazolt tény, hogy a kóser vágás során az állat nem érez fájdalmat, vagy azért, mert az nem is keletkezik, vagy azért, mert a hirtelen vérnyomáscsökkenés következtében sok lép fel, és az agyba nem jut el fájdalomingerület.

Andrzej Seremet lengyel főügyész a nyáron vetette fel, hogy az állatok elkábítás nélküli leölése ellentmond a lengyel állatvédelmi előírásoknak. Médiajelentések szerint a varsói alkotmánybíróság elfogadta ezt az álláspontot, és alkotmányellenesnek minősítette, hogy a kormány rituális okokból kivételt engedélyezett az elkábítási kötelezettség alól. Ezért a kóser vágást a jövő évtől be kell tiltani Lengyelországban.

A zsidó kóser vágással megegyezik a muszlimok gyakorlata: ők halálnak nevezik az étkezésre szánt állat vallási előírások szerinti levágásából származó húst. A zsidó és a muszlim vallási előírások tiltják az állat elkábítását.

„A kóser mészárszék a zsidó élet fenntartásának lényegi eleme, és betiltása nem csupán a lengyel zsidóknak jelent sérelmet” – hangoztatta Margolin rabbi.

Jelenleg az Európai Unióban általános szabály, hogy az állatot a levágás előtt el kell kábítani, ez alól azonban lehetséges a kivétel vallási okokból. Ezen túlmenően jövő év január elsején – tehát a lengyel alkotmánybírósi döntésben megszabott határidővel azonos időpontban – életbe lépnek azok a közös uniós szabályok, amelyek a kóser és a halal hús előállítására vonatkoznak. A tagországok azonban szabadon eldönthetik, hogy alkalmazni kívánják-e ezeket az uniós előírásokat.

Jelenleg több európai országban is – így Svédországban, Hollandiában, valamint a nem EU-tag Izlandon, Norvégiában és Svájcban – elvben tiltott a kóser vágás.

(MTI)

SPÁNN GÁBOR

Pályamódosítás

Sétálok a belváros egyik főutcáján, amikor feltűnik egy nagy forgalmú áruház bejárata előtt az üldögélő koldus. Ebben még nincs semmi különös, mert sajnos a budapesti városképhez hozzátartoznak a koldusok. Sőt arról is hallani, hogy a frekventált helyekért a koldusaffiák között ugyanolyan harc dúl, mint a taxisok közt a repülőtéri fuvarokért. Az én emberem archetípusa lehetett szakmájának. Szakadt, méreténél rövidebb ujjú, gomb nélküli zakó, még tán a szocialista NDK-ból való melegítőnadrág, egyik lábán ormótlan tornacipő, a másikon csupán egy szokni. Nyomorékságnak nem volt nyoma, viszont behajlított lábai között ott állt az adakozáshoz várandós nagy bögre, oldalán frissen festett Nagy-Magyarország térképpel.

Miközben bedobtam az obligát 100 forintost, felfigyeltem valamire. A koldus kezében egy nyitott könyv hevert, jól láthatóan héber betűs, amit gondosan olvasott. Első reakcióm a megdöbbenés volt, második az egészséges gyanakvás. Itt, az Új Élet utolsó oldalán több hónappal ezelőtt már úram ironikus anyagot arról a marketingzseni felszolgálólányról, aki előbb gondosan felmérte az aznapi vendégkört, majd ezután felszerelkezett. Mindig annak a vallásnak valamely miniatűrített szimbólumát akasztotta a nyakába, melynek híveit éles szemű vendégkörben felfedezni vélte, és mindezt a nagyobb borraival érdekében. Ezért óvatosságból messzebből figyeltem az emberemet. Miután kiderült, hogy reális időközönként lapoz is a könyvben, az a benyomásom támadt, hogy olvas héberül. Ekkor már mind a zsidó, mind az újságíró cselekvésre ösztönzött. Megkérdeztem tőle, ne haragudjon, ön zsidó? A válaszában sértett felhangot véltem felfedezni. Uram! Dehogyan vagyok zsidó? Én katolikusnak keresztelt francia szakos tanárember vagyok, aki alól kiment az iskola. Az általam oktatott nyelvek kikerültek a tanrendből, és miután a feleségem lecsereült engem egy jól kereső vásárolóra, még hajléktalanná is váltam, és itt a sarkon nemigen lehet nyelvet tanulni toborozni. Mivel az egyik ingyenes lapban olvastam egy hírdetést, melyben textilkereskedelemhez is értek, héberül üzleti levelezésre képes munkaerőt keresnek, úgy döntöttem, hogy a sok szabad időmben tanulok. A textilszakmát már nyesem, ez a héber kicsit nehezebb volt így autodidakta módon, de mint láthatja, már regegyt olvasok. Megmutatta az izraeli kiadású könyv fedőlapját, melyből én, a zsidó ember természetesen egy szót sem értem, de látszott, hogy valami szépirodalom. Ha úgy érzem, hogy felsőfokon bírom a hébert, jelentkezem személyes interjúra, közöltem.

Gratuláltam neki vasszorgalmához, és elmondtam, hogy zsidó létemre tudom, milyen nehéz nyelvet választott jövőbeni karrierje érdekében. Odaintett magához, és suttogva tette fel a kérdést. Mivel ön hús-vér zsidó, áruljon el nekem valamit. Ahhoz, hogy engem felvegyenek egy Izraellel üzletelő céghez, muszáj valódi zsidóvá válnom? És emellett a két lába közé mutogatott. A jelenet az éppen mellettünk elhaladó két tinilányból sikító nevetést váltott ki, én meg nem fáradtam a vígjátéki szituáció magyarázatával.

Az emberemet viszont megnyugtattam. Uram! Maga fantomokat kerget. A hírdetésben, amit olvasott, szerepelt az a feltétel, hogy a leendő munkaerőnek zsidó vallásúnak kell lenni? Nem, felelte ő. Na látja! Akkor maga vizsgáljon jól szakmai kérdésekből, legyen hibátlan a hébertudása, és minden esélye megvan egy jól fizető állásra. Jaj, uram, akár vegye vissza a 100-asát, amit elmondott, az nekem mindennél többet ér. Egyrészt féltem a testi macerától, másrészt néhány barátomnak elmondtam, hova készülök jelentkezni, és már megkezdtek a cukkolásomat. Zsidóberencnek neveztek, sőt volt, aki úgy humorizált, hogy aki korpa közé keveredik, megeszik a zsidók. Most hogy ön megnyugtattott, nem izgat a külvilág véleménye, mert ha elnyerem a melót, és elkezdenek cukkolni, lesz mindig velem tárgyi bizonyíték arra, hogy nem vagyok zsidó.

Ekkor elgondolkodtam. Eszembe jutott az a sok hittestvérünk, akik ragyogó állásban, magas pozícióban az én 100 forintomnál sokkal többet adnának azért, hogy környezetük felejtse el nekik, hogy zsidónak születtek.

1942: London politikai hadviselése ellenünk

A BBC figyelmeztethette volna a magyar zsidóságot arra, hogy milyen sors vár rá Magyarországon német megszállása esetén, ám politikai megfontolásokról ezt nem tette meg – ez derül ki a brit közszolgálati médiatársaságnak a saját archívumaiban elvégzett kutatásaiból.

A BBC honlapján megjelent ismertetés szerint a társaság külföldre irányuló hírszolgáltatása a háború idején – a mostani helyzettől eltérően – nem volt független, az adásokat a „politikai hadviselés” irányítására létrehozott testület – Political Warfare Executive (PWE) – felügyelte a BBC Világszolgálatának londoni központjából.

A PWE a BBC adásain keresztül igyekezett megnyerni a magyarok rokonszenvét, és megpróbálta aláásni a Németországgal fennálló szövetségi viszonyt, abban a reményben, hogy ez bátorítja a magyarországi ellenállást, és Magyarország esetleges német megszállása német katonai erőt köt majd le.

Ennek érdekében a BBC naponta sugárzott Magyarországra híradásokat a háborús helyzetről, emellett általános híreket és kommentárokat is közölt a magyar politikáról. Ezekben

az adásokban azonban nem hangoztak el olyan döntő fontosságú információk, amelyek figyelmeztethették volna a magyar zsidókat azokra a szörnyűségekre, amelyek egy német megszállás esetén rájuk várnak.

Az összeállítás szerzője, Mike Thomson, a BBC rádió Document című dokumentum-műsorozatának szerkesztője felfedi: annak idején létezett egy leirat, amely a BBC magyar adásának műsorpolitikáját szabályozta, és amelyben külön szerepelt az az utasítás, hogy „a zsidókat egyáltalán ne is említsük”.

Az 1942-ben kelt leirat szerzője Carlile Macartney, az M16 – a brit külső hírszerzés – egykori tisztje, a brit külügyminisztérium magyar ügyekért felelős akkor főtanácsadója volt, aki maga is rendre megszólalt a BBC magyar adásaiban.

Macartney annak idején úgy vélte, hogy a zsidók ügyének felkarolása elidegenítené a magyar lakosság többségét, amely – Macartney véleménye szerint – antiszemita volt. Mivel a brit propaganda irányítói el akarták érni, hogy Németország megszálló erőket küldjön Magyarországra, az érvek között szerepelt az is, hogy „az antiszemita magyarok”

nem segítenének a szövetségeseknek, ha azok „túlzottan zsidópártinak tűnnek” – olvasható a BBC hírhonlapjának ismertetésében.

A brit kormány, a PWE és a BBC magyar szekciója már 1942 decembere óta tudta, hogy mi történik az európai zsidókkal Magyarországon kívül, és azt is, hogy nagy valószínűséggel mi lenne a sorsa a magyar zsidóknak egy német invázió esetén. Azt nem lehetett elvárni, hogy a BBC magyar osztályának munkatársai megjósolják Magyarország 1944. márciusi német megszállását, de a PWE dokumentumaiból kitűnik, hogy a magyar szekció egyes adásainak célja éppen a német invázió ki-provokálása volt.

A magyar osztály mindenestre Macartney útmutatásai alapján folytatta adásait, és egészen az 1944-es német megszállásig nem közölt információkat a Lengyelországban és máshol zajló emberirtásokról, még azután sem, hogy Macartney végül – éppen a PWE főnökének követelésére – eltávolították a mikrofon mellől.

Frank Chalk professzor, aki a kanadai Concordia egyetemen a népi-történeti történetével foglalkozó intéze-

„Itt London. London beszél.”

tet vezeti, a BBC-nek nyilatkozva úgy vélekedett, legalább néhány ezer magyar zsidó megmenekülhetett volna, ha a BBC annak idején figyelmeztetéseket sugároz.

David Cesarani, a University of London nevű, számos autonóm oktatási intézmény és kutatóintézet alkotója londoni egyetemi hálózat történészprofesszora szerint azonban ez a vélemény „a fantázia szüleménye”.

Cesarani szerint egyrészt nem a BBC feladata volt a zsidók figyelmeztetése a náciak jelentette veszélyre, másrészt 750 ezer emberről volt szó, akiket „ellenséges lakosság és a náciakkal szövetséges vagy a németek által megszállt országok vettek körül... nem volt hova elrejtőzni, nem volt hova menekülni”.

(MTI)

Sajnos: Vannak magyarok, akik külföldről is nácinak látszanak.

(tudozsido.com)